ЎзССР ... китоб палатаси ... 3 ДЕК 1991

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 229 (10.225).
1991 йил 27 ноябрь чоршанба
Баҳоси 8 тийин.

Вилоят ижтимоий-сиёсий рўзномаси

• Президент сайлови олдидан

ҲАММАМИЗ МАДАДКОР БЎЛАЙЛИК

(ТОШКЕНТ НОҲИЯСИДАГИ «ЛЕНИН ЙЎЛИ» ЖАМОА ХЎЖАЛИГИДА БЎЛИБ ЎТГАН ЙИҒИЛИШДАН)

Мен жуда кўп мажлисларда қатнашганман. Баъзан шундай бўлардики, кимларнинг сўзга чиқиши, нима деб гапириши белгилаб берилар, тайинлаб қўйиларди. Албатта, мавзуси олдиндан келишиб қўйилган бундай мажлис ҳиссиз, ҳаяжонсиз ўтарди.

Одамлар ўзлигини таний бошлаган ҳозирги пайтда бунақанги қилиб мажлис, йиғилиш ўтказиб бўлмай қолди, бу табиий. Гап шундаки, агар кўрилаётган масала муҳим, ҳаётий, ҳаммани қизиқтирадиган бўлса ҳеч қандай «тайёргарликнинг», одамларни сўзга чиқишлари учун тарғиб қилиб, даъват этиб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Талабгорлар ўз-ўзидан кўпайиб кетади. Тошкент ноҳиясидаги «Ленин йўли» колхозида Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод кўрсатиш масаласига бағишланган йиғилишда ана шундай ҳолатнинг гувоҳи бўлдим.

Колхознинг мўъжазгина клуби одамлар билан лиқ тўлиб кетди. Ҳар ким ҳам жумҳуриятимизнинг истиқболи, келажаги, халқимизнинг бахт-саодати ҳақида астойдил қайғуриб, жонини гаровга қўйиб, «қалтис» ишларга қўл ураётган, бу ишларни амалга ошириш учун қатор хайрли фармонлар чиқариб, бу фармонларнинг бажарилиши учун иқтисодий заминларни қидириб, излаб топаётган, халқнинг меҳрига сазовор бўлаётган инсон ҳақида яхши гапларни айтгиси келарди.

Президентимиз Каримовнинг халқни ўйлаб қилаётган ишларининг қай бирини айтайлик, бирини айтсак, иккинчиси қолиб кетади. Бошқасини қўйиб турайликда, нон-ун масаласини олайлик. Уруш, очарчилик йилларида силласи қуриб, дармонсизланиб қолган одамлар «бир бурда нон еб ўлсам бу дунёдан армонсиз кетардим» деб нола қилганлар! Каримовнинг саховатини қаранг, «Юқори»нинг кўрсатмаси-ю, гап-сўзларига қарамай ўз айтганида туриб олди. Замон оғирлашиб, тирикчилик қилиш қийин бўлиб боряпти. Лоақал нонга қорни тўйиб турсин халқимизнинг деб, уннинг нархини оширмади.

Колхозчи Ҳожиакбар ака Азимов дейди: Деҳқонман, кетмончининг меҳнати оғир, дейдилар. Каримовнинг меҳнати бундан ҳам оғир. Ўзимиздан қиёс қилайлик-да, оиламизда саккиз жон бор. Уни боқиш учун еляпмиз-югуряпмиз, жон куйдиряпмиз. Бу одамнинг бошида эса бутун жумҳурият. Бу кишига осонмас. Лекин ўзларини эмас, эл-улусни ўйлаяптилар.

Мустақилликка нима етсин! Лекин бизнинг оёқ-қўлларимизни етмиш йилдан ортиқ давр мобайнида кишанлаб келдилар. Бу одам бу кишанни ечиб юборяпти. Эндиликда росмана мустақилликка йўл очилди. Лекин бунинг ўзи бўлмайди. Биргалашишимиз, уюшишимиз, курашишимиз, оғирликларни чидам билан енгишимиз керак. Бизни шунга даъват этаяпти, Каримов. Қаранг, ҳозир бизга Иттифоқ қарзини тўланглар, дейишяпти. Лекин Каримов: қачон, қай маҳалда, нима учун, қанча қарз олганмиз! Иннайкейин, бизнинг жумҳуриятдан олиб кетилган бойликларнинг қиймати қанча бўлади, ҳисоб-китоб қилайлик. Ана шунда кимнинг кимдан қанча қарздорлиги билинади, Орани очиқ қилиш керак-да!

Аввалги раҳбарларнинг ҳеч бири юрак ютиб айтмаган гапларни ҳозирги кунда Президентимиз айтяпти.

— Ўта тўс-тўполон, тўзон даврга кириб келдик,— деди йиғилишда қатнашган халқ депутатлари ноҳия Кенгаши раиси Рустам Акбаров.— шу пайтгача йўл битта, бошлиқ битта, деб келдик. Лекин ана шу «Битта» биз ишониб келган бошлиқ бизни қаерга бошлади?!. Буни бугун кўриб, билиб турибмиз. Етар энди юқорининг имо-ишорасига қараб яшаганимиз! Мустақиллик дарахти экилди, энди унинг атрофида парвона бўлиб, вақтида сув қуйиб, озиқлантириб, касал туширмай авж олдириш ва серҳосил қилиб ўстириш сиз билан бизнинг қўлимизда! Бунинг учун Президентнинг ёнига киришимиз, у одамга қарашишимиз, мадад беришимиз керак. Акс ҳолда мустақиллик тўғрисидаги гаплар пуч бўлиб қолаверади.

Кўп йиллардан буён орзу бўлиб турган кунлар келяпти назаримда. Етдим деганда йиқилмайлик, ўйлаб иш қилайлик.

Ўша куни мажлисда сўзга чиққанлар ана шундай ҳаяжонли дил сўзларини изҳор этдилар ва битта таклиф, мақсадни ўртага ташладилар. Биз ҳозирги Президентни қўллаб-қувватлаймиз ва бўлажак сайловда у кишининг номзоди учун, республикамизнинг мустақиллиги учун овоз берамиз. Бошқаларни ҳам шунга чақирамиз ва даъват этамиз.

Н. ИСАЕВ.

• Халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгашида

ТАЙЁРГАРЛИКДА ҚИЗҒИН ПАЛЛА БОШЛАНДИ

ХАЛҚ депутатлари Тошкент вилоят Кенгашининг кеча бўлиб ўтган йиғилиши Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови ва Ўзбекистон Республикаси референдумини ўтказишга тайёргарликка бағишланди. Йиғилишда халқ депутатлари район, шаҳар Кенгашлари ва ижроия қўмиталарининг раислари, вилоят сайлов комиссияси аъзолари, вилоят ижроия қўмитасининг барча хизмат, бўлим, бошқармаларининг раҳбарлари, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари иштирок этдилар.

Йиғилишда сўзга чиққан халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгашининг раиси С. Д. Сайдалиев Президент сайлови ва референдумни вилоятда ташкилий жиҳатдан пухта ўтказиш билан боғлиқ бўлган масалаларга батафсил тўхталди, вазифаларни аниқ ва лўнда қилиб белгилаб берди.

Унинг таъкидлашича, бу сайловнинг алоҳида хусусиятларидан бири вилоят бўйича битта мавзе комиссияси тузилганлигидир. Жойларда эса участка сайлов комиссиялари тузилади. Шунинг учун ҳам халқ депутатлари район, шаҳар Кенгашлари Президент сайлови ва референдумни ўтказишга тайёргарлик юзасидан барча ташкилий ишларни амалга оширишга шахсан бош-қош бўладилар.

Йиғилишда шу нарса алоҳида таъкидландики, бу галги сайлов кўп партиявийлик шароитида ўтади. Бундай вазиятда халқ депутатлари Кенгашлари эскича иш юритишдан воз кечиб, барча сайловчилар оммасини эркин фикр юритишлари, ўз хоҳиш ва иродаларини ошкора ифода этишларини таъминлашлари зарур.

— Бугун Кенгашларнинг бош вазифаси,— деди С. Д. Сайдалиев,— ҳар бир район, шаҳарда барқарор вазиятни сақлаш, қишга тайёргарликни кучайтириш, ҳар бир соҳада қатъий тартиб ўрнатиш, аҳоли таъминотини яхшилаш билан боғлиқ бўлган масалаларни изчил бажаришдан иборатдир. Озиқ-овқат, кенг истеъмол моллари, ичимлик сув, иссиқлик, газ билан узлуксиз таъминлаш, алоқа, транспорт, тиббий хизмат кўрсатиш муассасаларининг ишини тўғри ташкил этиш — буларнинг ҳаммаси ҳозирги куннинг энг зарур ва долзарб вазифаларидир.

Маърузачи вилоятимизда жумҳурият Президенти сайлови ва референдумини ўтказишга жиддий киришилганлигини алоҳида таъкидлаб, бу соҳадаги ишларимизда ҳал қилувчи босқич бошланганлигини, омма ўртасида барча сиёсий ишларни тезда ана шу мақсадга йўналтиришимиз лозимлигини гапириб ўтди. Район, шаҳар, шўро ва жамоа хўжаликлари, саноат корхоналари, ташкилот ва муассасалар, олий ўқув юртлари ҳамда бошқа жойларда Президент сайлови олдидан йиғилишлар кетма-кет ўтмоқда. Бу йиғилишларда Президентликка номзодлар қизғин муҳокама қилинмоқда. Кенг сайловчилар оммаси ўзларининг фикр-мулоҳазаларини, таклифларини ошкора билдирмоқдалар. Кўпчилик изҳор этаётган ана шу таклифларга асосланиб, шуни айтиш мумкинки, вилоят меҳнаткашлари жумҳурият Президентлигига Ўзбекистон Халқ-Демократик партияси Раиси Ислом Каримов номзодини муносиб деб билмоқдалар. Ана шу номзодни қўллаб-қувватлаш ва унга якдиллик билан овоз беришлари ҳақида ишонтирмоқдалар.

Кечаги йиғилиш қатнашчилари ҳам жумҳурият Президентлигига кўрсатилган И. А. Каримов номзодини бир овоздан қўллаб-қувватладилар.

Йиғилишда вилоятдаги халқ депутатлари шаҳар, район, қишлоқ, қўрғон шўролари зиммасидаги ҳозирги барча муҳим вазифалар белгилаб олинди.

«БИЗ ҲАМ КАРИМОВНИ ЁҚЛАЙМИЗ»

Тошкент вилояти Ички ишлар бошқармаси ходимлари Президент сайлови олдидан митинг ўтказдилар. Бошқарма бошлиғи ўринбосари, милиция подполковниги Бахтиёр Ҳакимов ҳозирги кунгача Ўзбекистон Халқ демократик партияси Раиси Ислом Каримов ва «Эрк» Демократик партияси Раиси Муҳаммад Солиҳ номзодлари Президентликка қўйилгани, бошқарма ходимлари ҳам бу борада ўз фикрларини билдиришлари лозимлигини айтди. Шундан кейин сўзга чиққан — Ёнғинга қарши кураш бошқармаси бошлиғи Александр Лукин, Ички ишлар бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари Олимжон Жалилов, Жиноят-қидирув бошқармаси ходими Хаким Абдиев, Давлат автоназорати бошқармаси ходими Санжар Соттихўжаевлар Президентликка И. А. Каримов номзодини тавсия қилиш таклифини қўллаб-қувватладилар. И. Каримовнинг бошқа соҳалардаги каби милиция ходимларининг ҳам ижтимоий аҳволини яхшилаш борасида хайрли ишлар қилаётгани таъкидланди.

Митинг сўнггида иштирокчилар И. А. Каримов номзодини Президентликка тавсия қилиш ҳақидаги таклифни бир овоздан маъқулладилар.

Миркарим МИРСОВУРОВ,
Тошкент вилоят Ички ишлар бошқармаси Матбуот маркази бошлиғи.

ТОШКЕНТ КАБЕЛЬ ЗАВОДИ 50 ЁШДА

ТОШКЕНТ кабелчилари ўз заводининг ярим асрлик юбилейини нишонладилар. Унинг тарихи 1941 йил 22 ноябрда, Кальчугин заводининг машина-ускуналари ортилган эшелонлар Ўзбекистон пойтахтига етиб келган кунда бошланган эди. Қисқа муддат ичида бўш жойда корхона тикланди ва уч ойдан кейин кабелчилар ҳарбий—дала алоқаси учун дастлабки 250 километр сим ишлаб чиқардилар.

Урушдан кейин завод мамлакат халқ хўжалиги эҳтиёжларини таъминлаб келди. Унинг маҳсулоти шимолдаги нефть конларида ва ракетасозликда маълумдир, улардан темир йўлларни электрлаштириш ва троллейбус йўлларини ўтказишда фойдаланилмоқда. Буюртмачилар кўпайиб бормоқда, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ҳажми ҳам ошмоқда. Завод «Средазкабель» бирлашмасининг бош корхонаси бўлиб қолди.

Бирлашмада хўжалик юритишнинг янги шаклларидан кенг фойдаланилмоқда, цехлар меҳнат жамоаларига ижарага берилган. Барча муҳим масалаларни ижарачилар кенгаши ҳал этмоқда. Хом ашё етказиб берувчилар билан бевосита алоқалар ўрнатилган. Буюртмачилар билан мустаҳкам ҳамкорликда иш олиб борилмоқда — маҳсулотлар уларнинг материалларидан тайёрланмоқда.

22 ноябрь куни Тошкентдаги Халқлар дўстлиги саройида заводнинг юбилейига бағишланган тантанали кеча бўлди. Юбилейга Россия, Қирғизистон, Қозоғистон, Болтиқбўйи Республикаларидан, мамлакатимизнинг деярли барча минтақаларидан турдош корхоналар ва хом ашё етказиб берувчи корхоналарнинг вакиллари келишди.

Тантанали кечада Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари Р. Р. Ражабов иштирок этди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАНИ ЭРКИН СОТИБ ОЛИШ ВА СОТИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ҲАМДА ЭРКИН АЛМАШТИРИЛАДИГАН ВАЛЮТАГА САВДО ҚИЛИШНИ КЕНГАЙТИРИШ ЧОРАЛАРИ ҲАҚИДА

Пулнинг тобора қадрсизланаётганлигини ҳисобга олиб, республика ва унинг аҳолиси манфаатларини ҳимоя этишни таъминлаш, ташқи иқтисодий фаолиятни анча кенгайтириш, сайёҳлик самарадорлигини ошириш учун зарур шарт-шароитни яратиш, шунингдек валюта ресурсларини кўпайтириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Сўмга хорижий валютани эркин сотиб олиш ва сотишни ташкил этиш учун Ўзбекистон Республикаси ҳудудида валюта алмаштириш тармоқлари кенгайтирилсин. Бунинг учун:

Ўзбекистон Республикаси давлат банкига 1991 йил 1 декабргача республикада хорижий валютани сўмга сотиб олиш ва сотиш пунктларини ҳудудий жойлаштириш тузилишини ишлаб чиқиш таклиф этилсин;

Молия вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Давлат банки ҳамда Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки билан биргаликда валютани бозорда таркиб топаётган қийматига қараб пунктлар ва ихтисослаштирилган биржалар орқали сотиб олиш ва сотишнинг амалий воситасини 1991 йил 1 декабргача ишлаб чиқсин ва жорий этсин, бунда республика ва унинг аҳолиси иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилишни таъминлаш, ички ва ташқи валюта бозоридаги талабни оператив равишда эътиборга олиш кўзда тутилсин;

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкига республика валюта биржасини очишга доир тадбирларни 1992 йил 1 январга қадар амалга ошириш тавсия этилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкига ҳамда валюта операцияларини амалга оширадиган бошқа ваколатли банкларга ушбу қарор матбуотда босилиб чиққан кундан бошлаб валюта ҳисоб варақалари очишдаги барча чеклашларни бекор қилиш, шунингдек ҳуқуқий шахслардан ва одамлардан омонатга нақд валюталарни ва депозитларни қабул қилиш, шартнома асосида музд тўлашни таъминлаш таклиф этилсин.

Фуқароларнинг ҳисоб варақасидаги хорижий валюта уларнинг талабига биноан ҳеч қандай чеклашсиз ва рухсатсиз қайтариб берилади, деб белгилаб қўйилсин.

3. Республикага валюта маблағларни жалб этиш, шунингдек савдо тармоқларида валютага молларни сотиш мақсадида:

Ўзбекистон Республикаси Давлат ташқи савдо алоқалари комитети, Савдо вазирлиги, Ўзбекбирлашув, бошқа манфаатдор ташкилотлар 1992 йил 1 январгача валютага савдо қиладиган корхоналар тармоғини кенгайтириб, 1992 йил 10 январгача бу ҳақда Вазирлар Маҳкамасига ахборот берсин;

Ўзбекистон Республикаси Иқтисод комитети давлат банки ва бошқа манфаатдор маҳкамалар билан биргаликда бир ҳафта муддат ичида «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида халқ истеъмоли молларини хорижий валютага сотиш тартиби тўғрисидаги низом» лойиҳасини ишлаб чиқиб, Вазирлар Маҳкамаси тасдиғига тақдим этсин.

4. Ушбу қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Вазирлар Маҳкамаси умумий иқтисодий комплексига (ўртоқ Б. С. Ҳамидов) топширилсин. Қарор қандай бажарилаётганлиги 1992 йил январь ойида кўриб чиқилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

НОҲИЯДА БИРИНЧИ

ЯНГИЙЎЛ: «Коммунизм» жамоа хўжалиги чорвадорлари улкан ютуқни қўлга киритдилар. Ноҳияда биринчи бўлиб давлатга сут топшириш режасини ортиғи билан бажардилар. Йил давомида молларнинг парваришига катта эътибор берилганлиги ҳамда озуқанинг меъёрдаги ширадорлиги таъминланганлиги туфайли соғин сигирларнинг ҳар биридан мўлжалдагидан кўп серқаймоқ сут соғиб олинди.

Давлатга режадаги 1250 ўрнига 1254 тонна сут сотилди. Бу ўтган йилнинг шу давридаги кўрсаткичдан 36 тонна кўпдир. Режанинг муддатидан олдин бажарилишига молбоқарлар Ж. Раҳмедов, Э. Жалолов, О. Юнусов ҳамда сут соғувчилар М. Раҳмедова, К. Улуғхўжаева ва З. Шоюсуповалар муносиб улуш қўшдилар.

* * *

Хўжаликнинг Т. Нурматов бошлиқ бригадаси деҳқонлари бу йил пахта етиштириш билан бир қаторда 26 гектар ерга кечки сабзавот ҳам экишган эдилар. Шижоат кўрсатиб меҳнат қилган оилавий пудратчи сабзавоткорлар давлатга 15 тонна картошка, 180 тонна карам, 84 тонна сабзи етказиб бердилар. Пудратчи деҳқонлардан Б. Бегматов, А. Қўшоқов, М. Нурматов, Л. Орипов, Х. Нурматовларнинг меҳнати мақтовга сазовордир.

М. ПЕЙСЕНОВ.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг

ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ИСТИҚОМАТ ҚИЛУВЧИ КЎП БОЛАЛИ ОНАЛАРГА «ҚАҲРАМОН ОНА» УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўн ва ундан ортиқ бола туғиб тарбиялаган оналарга «Қаҳрамон она» унвони ҳамда «Қаҳрамон она» ордени берилсин:

Тошкент областидан—

Баратова Янглиш — Бекобод районидаги Мавлонов номли совхоз ишчиси.

Бердибоева Малика Калинин районидан, уй бекаси.

Жуманова Зоҳида — Паркент районидан, уй бекаси.

Есенова Турсунгул Холимовна — Бўстонлиқ районидан, уй бекаси.

Иброҳимова Наталья Ивановна — Коммунистик районидан, уй бекаси.

Имомқулова Урзода — Паркент районидаги «Бўстон» совхози ишчиси.

Имонова Менгул — Оҳангарон районидан, ишчи.

Қаюмова Карима — Бўка районидаги Ильич номли колхоз аъзоси.

Комилова Ўғилжон — Паркент районидаги «Ленинобод» совхози ишчиси.

Кўккезова Парпигул — Бўстонлиқ районидан, уй бекаси.

Пирматова Хосият — Ўрта Чирчиқ районидан, ишчи.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 14 ноябрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИДА

25 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳайъатининг мажлиси бўлди. Унда жамоат ташкилотлари, шу жумладан «Бирлик» партияси низомларини рўйхатга олиш тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Республика Адлия вазирлиги ҳайъатининг қарори билан «Жамоат бирлашмалари тўғрисида»ги Қонуннинг 12-моддасига мувофиқ «Бирлик» партиясининг Низомини рўйхатга олиш рад этилди, чунки бундан олдин шу номдаги жамоат ҳаракати — «Бирлик» Ўзбекистон халқ ҳаракатининг Низоми рўйхатга олинган эди.

КОМИТЕТ ПЛЕНУМИ

Тошкентда Ўзбекистон Ёшлари уюшмаси Марказий Комитетининг пленуми бўлди, унда ташкилий масалалар кўриб чиқилди.

А. Н. Носиров Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий кенгашининг иккинчи котиби этиб сайланганлиги муносабати билан Ўзбекистон Ёшлари уюшмаси Марказий Комитетининг биринчи котиби лавозимидан озод қилинди.

Илгари Ўзбекистон ёшлари уюшмаси Фарғона вилоят комитетининг биринчи котиби бўлиб ишлаган А. С. Орзиматов Ўзбекистон ёшлари уюшмаси Марказий комитетининг биринчи котиби этиб сайланди.

Пленум ишида мамлакат ёшлари уюшмалари ва ташкилотлари мувофиқлаштирувчи кенгаши раисининг ўринбосари Д. Брагиш қатнашди.

(ЎзТАГ).

ДЕҲҚОН БЎЛСАНГ КУЗ ҲАЙДА...

• ТОШКЕНТ ноҳиясидаги «Ўзбекистон 50 йиллиги» жамоа хўжалиги иккинчи бўлим 17-бригадаси далаларида шудгорлаш қизғин боряпти. Суратларда (ўнгда) бригада бошлиғи Ваҳоб Холибоев ва трактор ҳайдовчиси Камол Ақилбековлар.

Сураткаш
Ф. АБДУРАСУЛОВ.

*

ҲАМКОРЛИК ҚИЛСАНГИЗ, ЮТҚАЗМАЙСИЗ

ДАВРИМИЗ кундан-кунга ўзгариб боряпти. Халқнинг истеъмол молларига бўлган талабини қондириш бугунги кунимизнинг асосий вазифаларидан биридир. Чунки бозор иқтисодиёти қонунлари турмушимизга сингиб, янада чуқур томир отяпти.

Нарх-навонинг қимматлиги ҳам одамларни ўз ортидан эргаштирса эргаштиряпти-ки, бироқ ортда қолаётгани йўқ. Зотан, бугун четдан ёрдам кутиб ўтирганлар ютқазади.

Хўш, шундай экан, нима қилиш керак? Бизнингча, ишбилармонликни, тадбиркорликни йўлга қўйиб чоралар излаш зарур.

Биринчи навбатда банклардаги пулларни ишлаб чиқаришга сарфлаш керак. Кимки халқимизни мураккаб даврдан олиб чиқишга бел боғлаган экан, уларни қўллаб-қувватлаш лозим. Шу муносабат билан мухбиримиз Ўзбекистон Жумҳурияти акционерлик тижорат-деҳқончилик саноати банкининг Тошкент вилояти банки бошлиғи Шомухтор Шохолматович ШОҒИЁСОВ билан суҳбатлашди.

— Шомухтор Шохолматович, бозор иқтисодиёти барча соҳалар қатори банклар услубини ҳам ўзгартириб юборди. Ана шундай оғир даврда банкнинг вазифалари нималардан иборат? Улар туғилаётган муаммоларни бартараф этишга қандай ҳисса қўшяптилар? Берилаётган маблағлар нималарга сарф этиляпти?

— Бозор иқтисодиёти давримиз ғилдирагини янада тезроқ айлантириб юборди. Бу эса ўз-ўзидан бир қанча муаммоларни келтириб чиқармоқда. Энди бир ерда қўл қовуштириб ўтирадиган пайтлар ўтди. Эски услублардан тамоман воз кечиш керак. Бундан етарли хулоса чиқарган банк ходимлари ҳам асосий диққат-эътиборни биринчи навбатда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кенг йўлга қўйиш, озиқ-овқат дастури масалаларини ҳал этиш, қишлоқларни комплекс ривожлантиришга ҳисса қўшишга қаратяптилар.

Бу муаммоларни ҳал этишга катта маблағлар сарф этилмоқда. Банкнинг вазифаси қандай қилиб бўлмасин, жумҳуриятимизни мураккаб вазиятдан олиб чиқишга ёрдамлашиш. Бунинг учун маблағларнинг асосий қисми шу ишларга бош қўшаётган корхона ва ташкилотларга берилияпти.

Вилоятимиз акционерлик тижорат-деҳқончилик саноати банки бўлимлари томонидан 1991 йилнинг 1 ноябрига қадар вилоятдаги саноат корхоналари, ташкилотлар, жамоа хўжаликлари, якка деҳқон хўжаликларига 20 миллион сўмдан ортиқ узоқ муддатли қарзлар берилди. Бу қарзлар энг аввало халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарадиган корхоналарни кенгайтириш, янги асбоб-ускуналарни сотиб олиш, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш бўлимларини ташкил қилиш ва маҳсулот сақлайдиган омборларни қуришга, уй-жойларни кенгайтириш учун ажратилди. Айниқса биз билан ҳамкорлик қилишни истаган хўжаликларга биринчи навбатда хизмат кўрсатяпмиз.

Масалан, Ўрта Чирчиқ районидаги Ким Пен Хва номли жамоа хўжалигига жами 3 миллион сўмдан ортиқ маблағни узоқ муддатга шартнома асосида бердик. Хўжаликда 500 тоннага яқин қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлашга мослашган омборхона бир йил ичида қуриб битказилди. Унга 302 минг сўм сарфланди. Энди у режага асосан ҳар йили 80 минг сўмдан зиёд соф фойда келтиради. Барча шарт-шароитларга мослаштирилган, сабзавот маҳсулотларини сақлаш қулай бўлган бу омборхонада қиш учун 200 тоннага яқин пиёз, 30 тоннадан ортиқ қовун-тарвуз ва 5 тонна олма сақланмоқда.

Жамоа хўжалиги бозор иқтисодиётига аввалдан тайёргарлик билан келди. Улар хўжалик ҳудудида ёрдамчи цехлар, фабрикалар ташкил этишга киришдилар. Ҳозир иккита тикув цехи қурилмоқда. Шу мақсадлар учун банк томонидан хўжаликка 1600 минг сўмдан ортиқ қарз берилди. Бу пулнинг 1307 минг сўмига тўқув ма-

БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИ ВА БАНКЛАР

шиналари сотиб олинди. Келгусида фабрикада йилига 3392 квадрат метр мато, 700 тонна ип ишлаб чиқарилади. Умуман жами 3 миллион сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш мўлжалланган. Шу тариқа жамоа хўжалиги ҳар йили яна фабриканинг ўзидан 300 минг сўмгача соф фойда олади. Хўжалик раҳбарлари яна бошқа ишларни ҳам бошлаб юбордилар. Ҳадемай бу ерда бир сменада 5 тонна пахта толаси ишлаб чиқарадиган пахта заводи ишга тушади. Шунингдек ёғ заводи қад кўтаради. Бу завод йилига 4 минг тонна пахта ёғи ишлаб чиқаради. Булар ҳали ҳаммаси эмас. Хўжаликнинг тиниб-тинчимас раҳбарлари яқинда Беларусь жумҳуриятининг Брест вилоятидан 420 бош зотли, наслдор қорамол сотиб олдилар. Фермер ва ижара жамоалари сони кўпайиб бормоқда. Юқорида таъкидлаганимдек, хўжаликка бу қарзлар узоқ муддатга берилияпти. Чунки истиқболли режалар уларни қарздор бўлишдан чўчитмайди. Бошқаларга ҳам ёрдам беряпмиз. Янгийўлдаги мебель ишлаб чиқариш бирлашмасини кенгайтириш ва қайта тиклаш учун 5 миллион сўмдан ортиқ узоқ муддатли қарз берганмиз. Бу тадбирлар амалга оширилса бирлашма йилига 1,5 миллион сўмлик халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқаради.

Шунингдек Янгийўл пойабзал фабрикасини кенгайтиришга ҳам узоқ муддатли қарз бериш учун шартнома тузилмоқда. Бу фабрика келгусида йилига 1,6 миллион жуфт пойабзал ишлаб чиқаради. Вилоятимиздаги фермер хўжаликларига қорамол сотиб олиш учун 500 минг сўм ажратилди. Умуман, қишлоқ хўжалиги экинлари ҳамда чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва қайта ишлаш суръатларини ўстириш мақсадида банк бўлимлари томонидан жамоа хўжаликларига, фермерларга якка деҳқон хўжаликларига имкони борича узоқ муддатли қарзлар берилияпти.

Юқорида айтганимдек, банк узоқ муддатли қарзларни биринчи навбатда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарадиган ҳамда маданий-маиший иншоотлар қурилишига, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш корхоналарига, жамоа ва шўро хўжаликларининг ёрдамчи хўжаликларини ташкил қилишга ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлайдиган, сақлайдиган, ем-хашак ва озуқа тайёрлайдиган корхоналарга ажратмоқда.

Бундан ташқари ҳозирги вақтда Тошкент вилояти акционерлик-тижорат деҳқончилик саноати банки ҳисобида 12 миллион сўм миқдорида бадал олинмайдиган қарз маблағи бор. Бу маблағларни ҳам энг аввало юқори самара берадиган, қисқа муддатларда ишга тушириладиган ҳамда халқ талабини қондирадиган маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган корхоналарни қуришга ажратяпмиз. Хуллас, биз ташкилотларга, хўжаликларга узоқ муддатли қарз ажратиш билан ана шу тармоқларни тезроқ ривожлантиришни бош мақсад қилиб қўйганмиз.

— Банкда қарз бериш тартиби ҳақида ҳам тушунтириб ўтсангиз...

— Қарз бериш расмий шартнома тузиш асосида амалга оширилади. Унда қарз олувчи уни қайтариш мажбуриятини, қарз учун тўланадиган бадал пули, қарз миқдори, амалга ошириладиган ишларнинг муддати, етиштирилган маҳсулотларни сотиш ва улардан олинадиган фойда, шунингдек банк томонидан бериладиган бошқа ҳуқуқ ва имтиёзларни аниқ кўрсатиши керак. Шартномада кўзда тутилган барча шартлар икки томоннинг келишуви орқали белгилаб олинади. Улар жойлардаги банкка аризалар ёзадилар ва ўзларининг алоҳида ҳисобига эга бўладилар.

Яна шу нарсани айтиб ўтишим керакки, фермер, якка деҳқон хўжаликларига қорамол сотиб олиш ва хўжалик юритиш учун шартнома асосида нақд пул ҳам берилади.

Хуллас, бир сўз билан айтганда янгиликка интилиш бизни қийинчиликлардан олиб чиқади. Албатта, ҳамма ишларни бирдан рўёбга чиқариш қийин. Бунинг учун тадбиркорлик зарур. Энди эски усуллардан умуман воз кечиш керак. Вилоятимиздаги барча меҳнаткашларга шуни айтамизки, корхоналар ва ташкилотлар ўз фаолиятларини ривожлантириш учун Тошкент вилояти акционерлик-тижорат деҳқончилик саноати банкининг районлардаги бўлимларига учрашишлари ва тегишли равишда ўзаро шартнома тузишлари ва зарур маблағни олишлари мумкин. Ана шундай ҳамкорлик яхши натижалар бериши табиий.

Суҳбатдош Ҳ. ЮНУСОВ.

● *Бир жонкуяр мулоҳазалари*

ЛОҚАЙД ЭМАС, ТАДБИРКОР БЎЛАЙЛИК

ОДДИЙ бир тошкентлик сифатида янада чирой очаётган жонажон пойтахтимиз, шарқнинг «олтин дарвозаси» бўлган шаҳримизни мен ҳам эл қатори яхши кўраман.

Унинг узоқ ўтмишидан далолат бериб турувчи осори-атиқаларини, ўтмиш аждодларимиз томонидан ижод этилган кўҳна маҳалла-гузарларнинг «узукка кўз қўйгандек» номларини, бугунги кунда бунёдкор халқимиз томонидан қурилган ва қурилаётган осмонўпар турар-жой ва маъмурий биноларни кўриб қувонаман. Лекин шундай иллат ҳам борки, улар ҳамон ҳукм сурмоқда, кишини ранжитмоқда.

Шундай иллатларнинг бири бефарқликда. Ҳа, биз лоқайдлик ботқоғига ботиб кетганмиз. Шаҳримизнинг кўча-кўйлари, маҳалла-гузарлари, саноат корхоналари теварак-атрофларини айлансангиз, тоғ-тоғ уюлиб ётган ахлатларни кўриб, ваҳимага тушасиз. Бу жойдаги макулатура ва металлоломга топширилиши мумкин бўлган тонналаб қоғоз ва темир парчаларини кўриб, ичидан ачинасиз. У ерлардаги турли-туман шиша идишлари, эски-тускилар, нон ва турли-туман озиқ-овқат қолдиқлари кишини даҳшатга солади. Қаёққа қараб кетаяпмиз, ўзи?!

Ахир қоғоз етишмаслиги туфайли қанчадан-қанча дурдона асарлар босилмаяпти, ўқув қўлланмалари эгаларига етказилмаяпти. Металл йўқлиги туфайли жумҳуриятимиздаги темир-чўян эритиладиган қозонлар ўчирилиш арафасида. Хўш, буларга ким айбдор? Ким бу хил хатти-ҳаракатларнинг оммавий равишда юз беришига ҳисса қўшяпти? Савол, савол, савол. Лекин жавоб бериб, ҳар томонлама амалий иш қилувчи ташкилот, бунга бош-қош бўлишни истовчи ватанпарвар ишбоши деярли йўқ.

1991 йилнинг ёзида пойтахтимизнинг асосий электр ва чучук сув манбаи бўлган Чорвоқ сув омборининг яқинидаги Янгиқўрғон қишлоғидаги собиқ Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг нашриёти оромгоҳида оилам билан дам олдим. Дам олиш уйи жойлашган қишлоқ аҳли билан суҳбатлашиб, уларнинг тирикчилиги, урф-одатлари билан танишдим. Қишлоқ шундай тоғнинг ён бағрида жойлашган. Табиий газ йўқ. Ташиб келинадиган баллонли газ билан таъминот ҳам ўлда-жўлда. Лекин одамлар тирикчилик қилишлари лозим. Қозон қайнатиш учун ўтин зарур. Кўмир олиб келиш ҳам улар учун катта азоб. Тоғ халқи шу сабабли ўтинни ғамлашга алоҳида эътибор берар экан. Ҳатто, келин туширмоқчи бўлса, қиз томонга бир машина ўтин бериш ҳам бу ерда расм экан. Эҳтиёжни қондириш учун тоғлардаги буталар қирқилади. Ўғринча кўм-кўк арчалар кесилади.

Натижада тоғлардаги қорларни тутиб турувчи, уларга гўзаллик бахш этувчи дарахтлар кундан-кунга камайиб, табиий гўзалликка қирон келтирмоқда.

Хўш, уларнинг тоғлардаги ям-яшил арча ва бошқа хил дов-дарахтларни қирқмасликлари учун биз, шаҳар жамоатчилиги, қандай амалий тадбирларни рўёбга чиқаряпмиз? Сиз, айримларингиз айтишларингиз мумкин, тоғ халқининг ўтин-чўпга бўлган ташвиши бизга нима учун керак, деб. Жуда ҳам керак. Ахир биз бир заминда яшаймиз. Биримиз билан кўринмас иплар билан чамбарчас боғланиб кетганмиз. Жумҳуриятимиз тоғларида арчалар, турли-туман тоғ буталари қанча кўп бўлса, қорлар шунча узоқ вақт сақланади. Пурвиқор тоғларимиздаги табиий муҳит бузилмайди. Сувга зор дарёларимиз серсув бўлади. Жонажон шаҳримиз чучук ва шифобахш сув билан — об-ҳаёт билан кўпроқ таъминланади.

Биз шаҳарликлар нима қиляпмиз? Тоғ халқи учун олтинга тенг бўлган ўтинларни тоғ-тоғ қилиб, кулини кўкка совуриб, ёқиб ётибмиз. Тоғдаги хонадонларга тўтиё сингари зарур бўлган ёқилғибоп ўтинлар Тошкентнинг исталган бурчагида ёқиб ташланишини кутиб ётибди. Фикримни битта мисол билан исботлайман.

Юнусободдаги Зенит заводига янги троллейбус йўналишини қуриш муносабати билан қанчадан-қанча қурилган дарахтлар олиб ташланди, электр йўлларига халақит берувчи дов-дарахтларга шакл берилди. Афсуски, уларнинг новдалари, шох-шаббалари бир жойга йиғилиб ёқилди.

Хўш, шу шох-шаббалар тоғ халқига беғаразларча етказилиб берилса, ёмон бўлармиди? Бундан ташқари, шаҳримиздаги юзлаб омборларда минг-минглаб бузуқ қути ва яшчиклар ҳам ҳар куни ёқиб ташланади. Шаҳримиздаги ҳар бир ташкилот ҳар ҳафта, ҳар ойда тоғ халқига йиғилиб қолган ўтинларини беғараз етказиб берса, давлати камайиб қоладими? Ахир уларнинг ўзлари ҳам, болалари ҳам тоғ халқининг асрлардан бери фойдаланиб келган жойларига қурилган пионер оромгоҳларида дам олишади-ку? Ҳолбуки, катта-кичик идора ва корхоналарнинг етказиб берган ўтинлари тоғларимизга чирой, ўзимизга соф ҳаво бахш этувчи ўнлаб, юзлаб, минглаб дов-дарахтларнинг кесилиш хавфининг олдини олган бўларди.

Кўп қаватли уйлар орасидаги ёғочбоп теракларнинг қуримасдан олдин махсус кесилиб, аҳолига етказиб берилишининг бугунги кундаги улкан аҳамиятини айтишга ҳожат йўқ.

Бир тошкентлик сифатида мени ўйга соладиган муаммолардан яна бири тилимиз тақдири, ёзма манбаларимиз қисматидир. ЎзССРнинг Давлат тили ҳақидаги Қонуннинг 16-моддаси араб алифбосига асосланган эски ўзбек ёзувини жумҳуриятимизда ўқитилиши билан боғлиқ.

Халқ таълими вазирлиги 1991—92 ўқув йилидан бошлаб ўрта мактабларда эски ўзбек ёзувини жорий қилиш учун қарор қабул қилди. Хўш, минг-минглаб мактабларимизни, ўқув юртларини эски ўзбек ёзувини биладиган мутахассислар билан таъминлаш учун нималар қилиняпти? Тошкент шаҳримиздаги мактаблар учун кадрларни кенг йўналишда қачон тайёрлаймиз? Буни ким амалга оширади? Афсуски, бу эзгу ниятли тадбирнинг тақдири ҳам қувонарли эмас. Тўғри, жойларда пуллик курслар фаолият кўрсатяпти. Улар томонидан нари борса 50—60 тийин турадиган рисолалар беш-олти баравар қиммат баҳолар қўйилиб сотиляпти. Бу эзгу тадбир пул ишлаш йўлига ўтиб олган олғирларнинг қўлига топширилиб қўйилганлиги кулгили бир ҳол.

Бизнингча, дорилфунунлар, педагогика илмгоҳларининг филология, тил-адабиёт куллиётларининг битирувчи талабаларини, қолган бошқа факультетлардаги барча истовчиларни араб алифбоси бўйича мутахассис қилиб тайёрлашни кучайтириш керак. Ўқитилаётган айрим предметлар, фанларни ўқув дастуридан олиб, араб ёзувини, айниқса, қўлёзма сирларини ўргатувчи курсларга айлантириш керак. Бу тадбирларни малака ошириш курсига келганларга ҳам жорий этиш лозим. Чунки бошқа жойларга нисбатан Тошкентда араб алифбоси бўйича билимдон фозил кишилар ниҳоятда кўп. Айниқса, филология ва тил-адабиёт шўъбаларида араб ва форс тиллари соатларини кўпайтириш лозим, деб ўйлайман. Айрим мактаб ва олий билимгоҳларда ҳозирда амалга оширилаётган эски ўзбек ёзувини факультатив машғулотлар даражасидан мажбурий машғулотлар сирасига киритиш лозим.

Яна бир фикрни ўртоқлашишни истар эдим. Жумҳуриятимизда араб алифбосидаги эски ўзбек ёзувини ўргатишни пул ишлаш йўлига ўтиб олган бир ҳовуч ширкатлардан давлат ўз қўлига олса яхши бўларди. Чунки 20-йилларда халқимиз ҳукуматнинг нотўғри чиқарган қарори билан ота-боболари ишлатиб келган ёзувидан жудо қилинди. Ҳукумат қарори билан ёзув ўзгартирилган экан, эндиликда бу ёзувни ўргатувчиларга ҳам ўзи пул тўласин. Халқнинг чўнтагига ҳадеб кўз тикавериш тўғри эмас. Зеро, шундай қилинса, тарихий ҳақиқат ҳам тикланган бўларди.

Шунингдек, ҳамшаҳарларимизни араб алифбосида ёзилган эски ўзбек ёзувлари матнларига кўникмаларини ҳосил қилиш учун барча ойнома ва рўзномаларнинг маъқул топилган ўринларида, Тошкентнинг энг гавжум жойларида ўтмиш адабиётимиз асосчилари — Навоий, Бобур кабиларнинг ҳикматли сўзларини чиройли ҳусн хатларда, настаълиқ ёзувида битиб қўйишни йўлга қўйиш керак. Шаҳарнинг ўтмишидан дарак бериб турувчи тарихий жой номлари лавҳаларини ҳам кўзга кўринарли жойларда эски ўзбек ёзувида ёзиб қўйишни ташкил этиш керак. Биз ана шундагина мақсадга эришишимиз мумкин. Бу тадбирлар айримлар учун майда-чуйда гаплар бўлиб туюлиши мумкин. Аммо шуни айтиш керакки, халқимиз қадрияти, ҳамшаҳарларимиз маънавияти учун хизмат қиладиган тадбирларнинг майда-йириги йўқ. Шу пайтгача бу хил эзгу ниятларга панжа орасидан қаралгани етади.

Азиз ҳамшаҳарлар, муҳтарам тошкентликлар — агар биз бир ёқадан бош чиқариб, тадбиркор бўлиб юқорида айтилган камчиликларни тугатишга бел боғласак, албатта, муродимизга етамиз. Бу эзгу йўлда сизларга куч-қувват тилаб қоламиз.

М. САПАРОВ,
Биринчи Тошкент давлат тиббиёт институти ўзбек тили кафедрасининг мудири, филология фанлари номзоди.

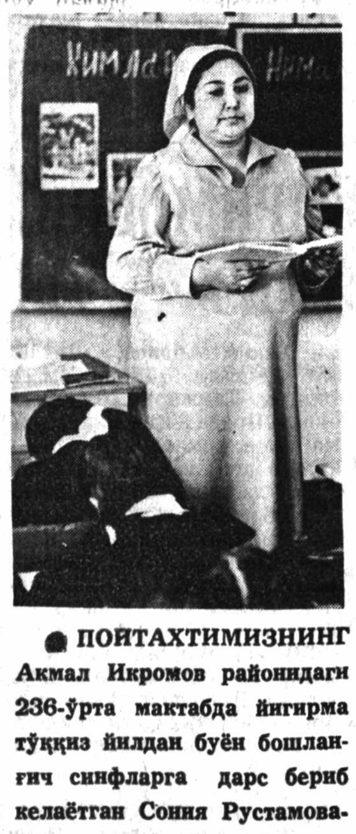

● ПОЙТАХТИМИЗНИНГ Акмал Икромов районидаги 236-ўрта мактабда йигирма тўққиз йилдан буён бошланғич синфларга дарс бериб келаётган Сония Рустамовани ўқитувчилар жамоаси ҳам, ота-оналар ҳам чин дилдан ҳурмат қиладилар. У бундай иззат-икромга ўз касбига фидойилиги туфайли эришган. Суратда: С. Рустамова.

Сураткаш В. ТЎРАЕВ.

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

● БМТ Хавфсизлик Кенгаши Бош Ассамблеяга мисрлик Бутрос Бутрос Ғали номзодини Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош котиби этиб сайлаш учун тавсия этди. Унинг номзодини ёқлаб Хавфсизлик Кенгаши аъзоларидан 11 киши овоз берди, 4 киши бетараф қолди. Шундай қилиб Б. Б. Ғали шу йил 31 декабрда ваколати тугайдиган Хавьер Перес де Куэльяр ўрнини эгаллайди.

Бутрос Ғали 1922 йилнинг 14 ноябрида Қоҳирада олий мартабали араб-христиан оиласида таваллуд топди. Қоҳира дорилфунунининг адлия куллиётини битиргандан сўнг у Парижда ўқиди. 1949 йилда халқаро ҳуқуқ доктори деган илмий даражага сазовор бўлди. Шундан сўнг Б. Б. Ғали 30 йил давомида Қоҳира дорилфунунида сабоқ берди.

1977 йил унинг ҳаётида бурилиш ясади. Президент А. Саодат уни ташқи ишлар давлат вазири этиб тайинлади.

Христиан динида бўлган Б. Ғали ёҳудий қизга уйланди. У инглиз ва француз тилларида бемалол гаплашади. Б. Ғали шу йил май ойида Миср бош вазирининг халқаро масалалар бўйича ўринбосари этиб тайинланган эди. Бутрос номзодини халқаро ҳамжамият аъзолари муваффақиятли танланган деб ҳисобламоқдалар. Б. Ғалининг бутун жаҳондаги машҳурлиги яна бир марта унинг сиёсий обрўсини тан олишга олиб келди.

● СОМАЛИ пойтахтида бир неча кун давом этган қуролли тўқнашувлардан сўнг бир қадар тинчлик ўрнатилди. Бутун жаҳон Қизил Яримой жамияти ҳамда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти саъйи-ҳаракатлари билан Могадишога энг зарур озиқ-овқат маҳсулотлари ҳамда дори-дармонлар келтирилмоқда. Шаҳар ҳамон иккига бўлинган. Унинг бир томонида Бирлашган Сомали Конгрессига содиқ жангчилар турган бўлса, иккинчи томонида эса унга қарши бўлган, мазкур конгрессдан ажраб чиққан гуруҳ жангарилари турибди.

● СОМАЛИГА қўшни бўлган кичик мамлакат — Жибутида икки ҳафтадан бери қуролли тўқнашувлар давом этмоқда. Ҳукумат қўшинлари ҳамда исёнчилар қисмлари ўртасида бўлиб ўтган қуролли тўқнашувлар жуда кўп қон тўкилишига олиб келди. Куни кеча Франция ана шу ихтилофни босишда воситачилик қилиши мумкинлиги ҳақидаги хабар тарқалди. Франция ташқи ишлар вазирлиги баёнотида айтилишича, мамлакат бутунлигини ҳамда тинчликни қарор топтириш учун Франция Президент Хасан Гулед Аптидонга зарур барча ёрдамларни кўрсатади.

● БИР НЕЧА кун муқаддам қайта қуролланган собиқ контрассчиларнинг бир гуруҳи Никарагуанинг Хинотега шаҳри яқинидаги қурилиш ва транспорт вазирлигига қарашли таъмирлаш устахонасига ҳужум қилди. Орада қурбонлар бўлди. Мазкур гуруҳга собиқ контрассчилар раҳбарларидан бири — «Индомабле» тахаллуси билан машҳур бўлган Хосе Анхель Моран бошчилик қилганлигини эшитган Сандиночилар халқ армияси бўлинмалари Моран гуруҳига қарши ҳужум қилдилар. Мохон аҳоли пункти ёнида дастлабки тўқнашув бўлиб ўтди.

● ДАВЛАТ мадҳини ижро этиш билан Польша Жумҳурияти сеймининг биринчи мажлиси очилди. Эркин, демократик асосда бўлиб ўтган сайловда муваффақият қозонган депутатлар ўз ўринларини эгалладилар. 460 нафар депутатнинг 37 та партия ҳамда уюшмаларга мансублиги диққатга сазовордир. Мажлиснинг тантанали очилишида мамлакат президенти Лех Валенса иштирок этди.

● ЧЕХОСЛОВАКИЯДАГИ энг мустаҳкам ҳибсхоналардан бири ҳисобланган Леопольдов қамоқхонасидан ўтган шанба куни етти нафар энг хавфли маҳбус қочишга муваффақ бўлди. Қотиллик учун ўз муддатини ўтаётган маҳбуслар беш нафар соқчини ўлдиргач, учта соқчини оғир жароҳатлантириб, автомат, енгил автомашинани қўлга киритдилар ва кўздан ғойиб бўлдилар. Уларни тутиш учун минглаб полициячилар ҳамда авиация ҳаракатга келтирилди. Чегаралар қатъий назорат остига олинди. Поездлар ҳамда автотранспорт воситаларининг юриши тўхтатиб қўйилди. 20 соат ўтгач, қочоқлар ушландилар. Уларни қўлга олиш пайтида уч нафар жиноятчи жароҳат олди.

● ШУ ЙИЛ октябрь ойи охирида Саудия Арабистони ҳамда Ироқ чегарасидаги чўл жойда 44 нафар Ироқ жангчиларининг кўмиб ташланган жасади топилганлиги ҳақида хабар қилинган эди. Тирик жангчиларни хандақларга кўмиб юборишда АҚШ нинг янги танклари иштирок этганлиги алоҳида таъкидланган эди. Суратда: ана шу мудҳиш операцияда қатнашган Американинг «М1-А1» тоифасидаги танкини кўриб турибсиз.

ТАСС сурати.

● *Боғча мураббиялари ҳақида ҳикоялар*

Васила касбини севади

Васила Зупарова дилкаш аёл экан. У билан илгари кўришмаган бўлсак ҳам, худди эски қадрдонлардек суҳбатимиз қовушиб кетди. Мулоқот мобайнида унинг ўрта мактабда ўқиб юрганидаёқ тарбиячи бўлишга аҳд қилганлигини билиб олдик.

У пайтларда Васила укасини деярли ҳар куни уйларига яқин бўлган боғчага олиб борар, кечга яқин эса олиб келарди. Шунда қизалоқни хоналардан бирида ўзларини кўз-кўз қилиб турган қўғирчоқлар, оппоқ чойшабларни ёпиниб олиб мириқиб ухлаётган болалар ётоғининг гўзаллиги, турли саналарда ўтадиган байрам тадбирлари ҳамиша қизиқтирар ва унда ҳавас уйғотар эди.

Ўқишни битиргач, Васила онаси билан маслаҳатлашиб ҳужжатларини Тошкентдаги Н. Крупская номли мактабгача тарбия билим юртига топширди ва имтиҳонлардан яхши ўтиб олди. Ўқиш жараёнида В. Зупарова тарбиячилик у ўйлаб кўрганчалик осон эмаслигини ҳис этди.

— Агар тарбиячи бировнинг фарзандини худди ўз укасидай ёки ўғил, қизидай севмас экан, бундай одамга боғчада ўрин бўлмайди, дея таъкидлашарди мураббиялар, бунинг устига у ҳар бир боланинг руҳиятини чуқур англаб етиши керак.

Бу сўзларни Васила икки йил давомида дилига жо қилиб олган бўлса, кейин ўқишни битириб Октябрь ноҳиясидаги 146-болалар боғчасида иш бошлаганида устозлар ўгити бекор кетмаганлигини амалда исботлади. У ҳамкасблари орасида чаққонлиги, ширинсўзлиги ва болажонлиги билан тезда танилди. Ота-оналар ҳурматини қозонди. Бу орада унинг ҳаётида ўзгариш ҳам рўй берди. Васила заҳматкаш йигит Ҳакимжонга турмушга чиқди. Йиллар ўтиб тотув оила ҳаётига бирин-кетин туғилган фарзандлар чирой бағишладилар. Васила хизмати бу орада Ленин ноҳиясидаги 344-боғчага кўчди. Агар инсон ўз касбини севса, қаерда ишласа ҳам обрў топаверар экан.

— Барака топгур, жуда хушфеъл, ҳаракатчан тарбиячи,— дейди ўз фарзандини боғчадан олиб кетаётган Холида опа,— иш жойимда кўнглим бир тўқ юрадики, қизчамнинг «боғча опам самолёт ясашни ўргатдилар», «боғча опамдан расм чизишни билиб олдик», деб тинмай гапиришини айтмайсизми. Илоё тани-жони соғ бўлсин.

Бундай миннатдорчилик сўзларини Васила ҳар куни эшитади. Биз ундан «касбингиз қийин эмасми, ҳар ҳолда болаларнинг ўзларига хос қилиқлари бор, улар орасида инжиқлари ҳам бўлса керак» дея сўрадик.

— Негадир, кичик ёшлигимданоқ тарбиячиликни ёқтириб қолганлигим учунми, ишимда мушкуллик сезмайман,— деди у,— тўғри, бошқаларга ўхшаб мен ҳам чарчайман, ҳатто жуда толиқиб қолган пайтларим бўлади. Аммо тарбия ишига ҳисса қўшаётганлигим, кимгадир фойдам тегаётганлигини эслаб, яна чарчоқларим тарқаб кетади. Оналарнинг илиқ сўзлари менга куч ва ғайрат бахш этади.

Кундалик ҳаётимизда аёллар билан бўлган мулоқотларда шундай сўзларни эшитишга ҳам тўғри келган: «Вой ўргилайе, вақти келса оиламиздаги уч-тўрт болага бас келиш ҳам қийинлигини сезамиз, ҳар куни 25—30 бола билан тил топишган тарбиячиларга раҳмат».

Ҳа, оналар дил-дилларидан чиққан бу сўзларни бежиз айтишмайди. Тарбиячилик қийин, айни пайтда шарафли касб. Буни Васила Зупарова каби болаларга астойдил меҳр қўйган жонкуярлар фаолияти яққол кўрсатиб турибди.

Ш. ОБИДОВА.

● *ЭЪЛОН*

В. И. Ленин номли Халқлар дўстлиги саройида
5 ДЕКАБРЬ СОАТ 18.00 ДА
«ИСТИҚБОЛ» Ёшлар Маркази

СИЗЛАРНИ КАТТА КОНЦЕРТГА
ТАКЛИФ ЭТАДИ

ҚАТНАШАДИЛАР:
хонанда
АҲРОР УСМОНОВ,
«Осиё овози» халқаро кўригининг олий соврини соҳиби
«ҚАРС» гуруҳи,
гуруҳнинг яккахон хонандаси
РАВШАН НОМОЗОВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист
ШАҲБОЗ НИЗОМИДДИНОВнинг
«Мусиқали хонадон»
КОНЦЕРТ ДАСТУРИ
Ботир Зокиров хотирасига бағишланган кўрик танлов совриндори
Ғузор шаҳар маданият уйи қошидаги
«ХУШРУЙ» гуруҳи,
Сариосиё район «Райҳон» дастасининг хонандаси
МАҲМУД НОМОЗОВ.
Дастурни Ёшлар марказининг доимий бошловчиси — Зокир ХУДОЙБЕРДИЕВ олиб боради.
Чипталар ҳар куни соат 11.00 дан 19.00 гача сарой чиптахонасида сотилмоқда. Телефон: 45-92-13, 46-43-90.

● *ЭЪЛОН* ●

·ХОТИРА·

Ҳар бир соҳада бўлганидек, қишлоқ хўжалигида ҳам ўзининг фидойилари, захматкаш одамлари, жонкуярлари бор. Улар эсини танибдики, соҳага меҳр ва ихлос билан берилиб, астойдил ишлаб, моддий бойликни кўпайтириш пайида бўладилар. Бундайларнинг елиб-югуриши, саъи-ҳаракатлари, ташаббус ва жонкуярлик кўрсатиб ишлашлари туфайли қанчадан-қанча хайрли юмушлар амалга оширилмади, дейсиз. Лекин ҳеч ким бу дунёга устун бўлмайди. Оддий пахтакор, чорвадор, сабзавоткор, боғбон сифатида меҳнат қилиб, эл-юртга беминнат хизмат қилганларнинг кўпчилиги эса, табиийки, бугун орамизда йўқ. Лекин минг афсуслар бўлсинки, биз ўз ташвишларимиз билан бўлиб кўп ҳолларда бундай одамларни унутиб қўямиз, йўқламаймиз. Нотўғри қиламиз. Тўғри, рўзномамизда «Хотира», «Ёднома» рукнлари остида турли соҳаларда меҳнат қилиб келган, халқнинг иззат-ҳурматига сазовор бўлган марҳумлар ҳақида мақолалар бериб турилади. Лекин булар кам, бизнингча. Бундай йўқловларни иложи борича кўпайтириш керак. Шу мақсадда «Ўтганларни унутмайлик» рукнини ҳам вақти-вақти билан қўллаб туриш ниятимиз бор. Ана шу рукн остида дастлабки мақолани чинозлик таниқли уста пахтакор, моҳир деҳқон, ажойиб ташкилотчи, қишлоқ хўжалигининг фахрийларидан бири бўлган марҳум Эшон ака Шамсиев хотирасига бағишлаймиз.

• *Ўтганларни унутмайлик*

ЭШОНОБОД ДЕБ АТАШМОҚЧИ

Қайта қуриш бошланди-ю, «инсон омили», «одамлар тўғрисида ғамхўрлик қилайлик», «бир-биримизга меҳр-шафқатли, оқибатли бўлайлик» деган гаплар тилимиздан тушмай қолди. Нега бунчаликка бориб қолдик? Илгари бу ҳақда ўйламасмидик? Ундай деб айта олмаймиз. Тириклигида ҳам, марҳумлик пайтида ҳам ҳамиша эл эъзозида бўлиб, тилдан тушмайдиган одамлар борки, агар сиз уларнинг ҳаёти, ишлари билан танишсангиз, инсон омили улар умрининг мазмуни, мағзига айланганлигининг гувоҳи бўласиз. Эшон Шамсиев шундайлардан эди.

Биз қишлоқда бўлганимизда бундан ўн беш-йигирма йил илгари Чиноз районидаги Энгельс номли колхоз ҳисобот йиғилишида бўлиб ўтган бир воқеани айтиб беришди. Ўшанда мажлис ниҳоясида раис Эшон Шамсиев сўз олиб, шундай таклиф киритибди.

— Мухтарам жамоа, мен ҳисоблаб чиқдим. Хўжалигимиздан бориб армия сафида хизмат қилаётган йигитлар кўп экан бизда. Уларнинг ҳар бирига ойига 60 сўмдан пул тайинлаб, юбориб турсак хўжалик ҳисобидан. Ўшанда зал бир зум жим-жит бўлиб қолган экан. Ажабо: раис ҳазиллашмаяптими, тўғри гапни айтяптими? Ахир бу мумкин эмас-ку. Ҳеч қайси қонунга сиғмайди колхоз уставига хилоф.

Айримлар шундай деб ўйлай бошлаган эди.

— Кимки ноқонуний иш бўлади, деб ўйласа янглишади,— деган экан ўшанда раис.— Ахир бу йигитлар сиз билан бизларнинг фарзандларимиз, улар бизнинг тинч-тотув яшашимиз, меҳнат қилишимиз учун ўша ерда хизмат қилишаяпти. Буни ҳам катта меҳнат дейиш мумкин. Шундай бўлгач, улар ҳам шунга яраша ҳақ олишсин-да. Хизматларини тугатиб келгач аскарга бир ярим минг сўмга яқин пул берилади, уйли-жойли бўлишлари учун қарашиб юборилади. Шундай қилсак, йигитларнинг кўнглини кўтарган бўламиз. Улар яна ҳам яхши хизмат қилишади. Хизматдан қайтиб келгач, ҳеч қаёққа иш қидириб боришмайди. Колхозда қолишади, деҳқончилик ишига меҳр қўйишади. Демак, сиз билан бизнинг сафимизга киришади.

Шундан сўнг кўпчилик тан бериб раиснинг бу таклифини қўллаб-қувватлаган эди.

Айтишларига қараганда ўшанда жуда кўп отахонлар, онахонлар кўзларида ёш билан Эшон акани дуо қилишган.

Бу ҳақдаги гап-сўзлар ҳатто қўшни қишлоқларда ҳам ёқимли шов-шувларга сабаб бўлган. Умридан барака топсин, жудаям савоб иш қилибди, кам бўлмайди, деган гапларни айтишган. Одамларнинг меҳри ўз раисларига нисбатан яна ҳам товланиб, унга бўлган ишончлари ортган. Бу раисга обрў келтирган....

Раиснинг ҳаёт йўлидан баъзи саҳифалар. У 1921 йилда деҳқон оиласида дунёга келди. Ёшлик чоғлариданоқ деҳқончиликка қизиқди. Далада кетмон чопди, ўрта мактабни тугатгач муаллимлар тайёрлаш билим юртига ўқишга кирди. Ўқишни имтиёзли тугаллади. Мактабда ўқитувчилик қилди. Илмга астойдил берилган Эшон тезда жамоада ўз ўрнини топа билди. Уни директорликка кўтаришди. Деҳқон фарзанди эмасми, барибир кенг далалар уни бағрига чорларди. Бўш вақтларида деҳқонлар ҳузурида бўлар, улар билан ҳол-аҳвол сўрашиб, астойдил ишлари билан қизиқиб, дилдан суҳбатлашарди. Ўрни келганда баъзи бир маслаҳатлар ҳам берарди. Шунинг учун ҳам бўлса керак, Тельман номли хўжаликка янги раис керак бўлиб қолганда Эшон аканинг номзодига тўхташди. Улар янглишмаган эдилар. Эшон ака бу ерда ҳам ташкилотчилик, одамлар билан ишлай билишдек ноёб қобилиятини кўрсата билди ва ишга солди. Кўп ўтмай колхоз пахтачилик соҳасида илғор хўжаликлардан бирига айланди.

Бу пайтда қўшни Энгельс номли жамоа хўжалигининг аҳволи анча ночор эди. Бу хўжаликда ерларнинг мелиоратив ҳолати ёмонлашиб кетган, бунинг устига ишчи кучи етишмасди. Хўжалик ўзини ўзи эплолмай, иқтисодий жиҳатдан заифлашиб қолганди. Бу деҳқонларни ўйлантириб қўйди. Қачонгача бу аҳволда биримиз икки бўлмай юради. Яхшиси, деб айтишди улар катталарга, бизнинг хўжалигимизни ҳам Эшон ака раҳбар бўлган колхозга қўшиб юборинглар, зора бағримизга шамол тегса.

Эшон ака бу таклифга бажонудил рози бўлди. Ўшанда 1959 йилнинг февраль ойлари эди. Колхознинг номи Энгельс бўлиб қолаверди. Марказ шу ерга кўчиб келди. Шамсиев хўжаликни эринмай отда айланиб чиқди, аҳвол ниҳоятда жиддий эди. Зудлик билан ишга киришилмаса бўлмасди. Буни у дил-дилдан ҳис қилди. Энг муҳими одамларнинг қалбига йўл топиб, уларнинг бошини қовуштириб меҳнатга ундаш керак. Шундай қилинди. Катта хўжаликда катта ишлар аста-секин амалга оширила бошланди. Бир йил ўтгач хўжаликка «Победа» колхози ҳам қўшиб берилди. Ҳамма уюшиб, бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қила бошлади. Эшон Шамсиев ўттиз бир йил хўжаликка бошчилик қилди. Бу даврда колхоз гуллади, яшнади, ободонлашди. Пахта ҳосилдорлиги 16 центнердан 30 центнерга кўтарилди.

Эшон Шамсиев оламдан ўтди. Лекин унинг эзгу ишлари, одамларга қилган хизматлари халқнинг қалбида мангуга муҳрланиб қолди. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган пахтакор фахрий унвонини олган бу уста деҳқон ҳақида жуда кўп фаоллар билан суҳбатлашдик. Колхознинг бош иқтисодчиси Жандарбек Бўрибосаров шундай эслайди:

— Эшон ака колхозга раис бўлиб келгунларигача бўлган давр ичида, аниқроқ қилиб айтсам 1949 йилдан 1959 йилгача бўлган давр мобайнида раҳбарларимиз бир неча бор ўзгарди. Шароитнинг ўта оғирлигиданми, ёки бошқа бир сабабданми ким раис бўлиб келса беш-олти ойдан нарига ўтмасди. Бир-икки йил раислик қилганлари кам бўлган. Ҳаммаси ўз аризасига биноан бўшаб кетаверарди. Эшон ака келганда ўйладим. Қани, бу одам қанчага чидаркин, деб. Йўқ. Хато қилган эканман. Гап шундаки, у киши аввалги раҳбарларга ўхшаб ишга тайинланганларидан сўнг қанча гектар ерда экин экилади, қанчадан ҳосил олинди, режа қандай бажарилаяпти, бажарилмаётган бўлса сабаби нима, қайси бригадалар яхши-ю, қайсилари ёмон ишлаяпти, деб суриштирмадилар. Бу ҳақда оғиз ҳам очмадилар. У киши колхозда нечта хўжалик ишлайди, оддий одамларнинг ҳаёт кечириш, турмуш тарзи, даромадлари қандай, тирикчиликлари қандай ўтаяпти. Нуқул шу масала билан қизиқдилар. Билдиларки, аксарият деҳқонлар ночор турмуш кечиришяпти. Меҳнатларига яраша ҳақ олишмайди. Шундай бўлгач, албатта, ишда унум бўлмайди-да. Бу бизнинг катта хатоимиз. Биз энг аввало одамлар ҳақида ўйлашимиз керак. Шундай қилайликки, улар меҳнатларига яраша ҳақ олишсин, камситилмасин, рози бўлишсин. Иш бўлса қочмайди. У киши билан биринчи суҳбатдаёқ, мен ўз-ўзимга, чамаси энди раисга ёлчийдиганга ўхшаймиз, деб айтдим. Чунки Эшон аканинг хокисорлиги шундайгина билиниб турарди. Доимо одамларнинг кўнглини кўтарар, қўлидан келган ёрдамини аямасди. Бундай воқеаларнинг кўпига гувоҳ бўлганман. Агар қишлоқлардаги хонадонлардан бирида бирон киши касал бўлиб қолса дарров машиналарини юборардилар-да, иложи бўлса энг яхши дўхтирларга олиб бориб қаратинглар, деб тайинлардилар.

Одамлар раиснинг бу қадар меҳрибон ва ғамхўрлигига жавобан тартиб-интизомни ўрнига қўйиб, далада астойдил меҳнат қила бошладилар. Биласизми, бизнинг ерларни «Тентаксой» деб аташарди. Ернинг табиий шароити ўта ёмон бўлганлиги, ҳосил етиштириш жуда қийин бўлганлиги учун шундай ном беришган. Ҳаммаёқ қирликлардан иборат. Тупроғи сув кўтармасди. Дастлабки пайтда бу ерларда турар-жойларнинг ўзи бўлмаган. Одамлар ертўлаларда яшаб меҳнат қилишган. Ана шундай қийин шароитда раис уларга бош бўлди, кўнглини кўтарди, руҳлантирди. У биринчи навбатда ерларни текислаш, суғориш шахобчаларини тартибга келтиришга эътиборни қаратди. Бунинг учун бутун маҳорати, тажрибаси, керак бўлганда ошна-оғайниларини ҳам ишга солди. Кейинчалик хўжалик иқтисоди мустаҳкамланиб ўзини ўнглай бошлагач турар-жойлар қуриш ишига катта эътибор берилди. Натижада ишчи кучи ҳам ўз-ўзидан кўпая бошлади. Ҳосилдорлик ортиб, даромад кўпайиб борди. Айни пайтда хўжаликда 2600 дан зиёд аҳоли истиқомат қилмоқда.

Колхозчи Тошпўлат Исоқов:

— Мен шу хўжаликда туғилдим, ўсдим, вояга етдим. Узоқ йиллардан буён меҳнат қилиб келаяпман. Хўжаликни ривожлантиришда Эшон аканинг хизматлари беқиёс. Мана, ҳашаматли клуб, ҳаммом, икки қаватли мактаб биноси, кичкинтойлар учун қурилган болалар боғчаси. Шу билан бирга аҳоли ичимлик сув билан таъмин этилган. Газлаштириш ишлари амалга оширилди. Йўлларга асфальт ётқизилган. У фидойи одам эди.

— Ҳамиша бизнинг ҳол-аҳволимиздан хабар олиб турарди,— дейди меҳнат фахрийси Раҳмонберди Тиллабеков,— нима камчилигингиз бор. Қандай хизматларингиз бор. Тортинмай айтаверинглар, дердилар. Бундай самимиятдан кўнглимиз тоғдек кўтариларди, унчамунча ташвишимиз бўлса унутиб юборардик. Биз қилаётган ишлар сизларга маъқулми, маъқул томонлари бўлмаса айтаверинглар, деб ҳам қўярдилар. Маъқул, деб қўярдик хурсанд бўлиб.

Бу орада айрим масалаҳатларимизни айтиб, таклифимизни ҳам киритардик. Сира оғринмасдилар. Қайтага раҳмат, дердилар хурсанд бўлиб. Тўғри айтасизлар, яхши эсга солдинглар. Албатта, бу ишни қиламиз деб қўярдилар.

— Мактабимизга ҳам тез-тез келиб ўқувчилар билан учрашиб, ҳол-аҳвол сўраб тургувчи эдилар,— дейди 43-ўрта мактаб директори Аҳай Тўлемов.— Ўқувчилар билан суҳбатлашиб, болаларим, яхши ўқиш сизлардан, нима ёрдам бўлса бизлардан, сизлар бор, бизлар бормиз, деб уларнинг кўнглини кўтарардилар. Қандай ёрдам, асбоб-анжом керак бўлса тортинмай айтардик, иложи бўлса тўғрилаб берардилар.

— Устоз ҳақида фақат илиқ сўзларни айтиш мумкин,— дейди ҳозирги пайтда хўжаликни бошқараётган Эшон Ерхўжаев.— Эсимда, 1968 йилда мени шу хўжаликка ишга юборгандилар. У киши мени очиқ кўнгиллилик билан кутиб олдилар. Билмаганимни ўргатишдан ҳеч чарчамас эдилар. У кишининг халқпарварлигини ҳамма билади. Айниқса, етим-есирларга ёрдам беришни канда қилмасдилар. Тўй-маъракаларда ўзлари бош эдилар. Катта-кичикни бирдек ҳурмат қилардилар...

Шу йилнинг бошларида бўлиб ўтган ҳисобот-сайлов йиғилишида ҳам, колхознинг аҳволи, равнақи ҳақида гап кетганда ҳам одамлар собиқ раис Эшон Шамсиевнинг номини ҳурмат билан тилга олиб, уни ёд этдилар. Хўжаликка унинг номини беришга қарор қилдилар. Лекин назаримизда хоҳ ноҳия, хоҳ вилоят миқёсида бўлсин, катта-кичик раҳбару, раҳбарчалар орасида «доҳий»га шак келтирсак, унинг номини олиб ташласак қандай бўларкин, деб ҳали ҳам ҳадиксираб турганлар оз эмасди. Шунинг учун бўлса керак, колхоз умумий йиғилиши қарорини тасдиқлаш чўзилгандан чўзилиб кетди. Ниҳоят тоқати тоқ бўлган колхозчилар «бу қанақаси бўлди, қани умумий йиғилиш қарорининг обрўси, демак, гап-сўзлар оғизда экан-да», деб вилоят раҳбарларига учрашиб, талаб қўйдилар.

— Сизларнинг талабларингиз ва эътирозларингиз ўринли,— деб айтди раҳбар.— Колхозга Эшонобод деб ном қўйсаларингиз адолатдан бўлади.

Шундан кейин бўлиб ўтган ярим йиллик йиғилишда ҳам шу масала кўтарилди ва яна қарор қабул қилинди.

— Қароримиз қатъий, деб айтишмоқда колхозчилар. Хўжаликнинг номини Эшонобод деб атайверамиз. Лекин масалани узил-кесил расмийлаштириш томони ҳам тезроқ ҳал қилинса яхши бўларди. Ахир майда-чуйда ишлар бор-да. Муҳрни ўзгартириш, кўрсаткичлар номларини ўзгартириш ва ҳоказо ишлар. Булар ҳам анча вақтни олади, маблағ билан боғлиқ. Ана шу ишларни тезроқ қилиб олсак кўнглимиз ўрнига тушади.

Ҳақ гап. Дунёда ўз дардидан кўра халқ дардини устун қўйган олижаноб одамларни қадрлаш, эъзозлаш, сиз билан бизнинг бурчимиздир. Зеро, ўз қадриятларимизни англаб етаётган ушбу дамларда хўжаликдагилар бу хокисор инсоннинг номини абадийлаштиришни лозим кўрган эканлар, буни фақат қутлаш ва қутлаш, айни пайтда қўллаб-қувватлаш жоиздир. Шундай қилинса, жуда тўғри бўлади. Деҳқоннинг қалби яйрайди, кўнгли тоғдек кўтарилади. Улар хўжаликнинг равнақи йўлида янада астойдил меҳнат қилаверадилар.

— Биз ҳамиша устоз васиятларига, у кишининг анъаналарига содиқ қоламиз,— дейди колхоз раиси.— Кўпчиликнинг таклифи ва қарори билан хўжаликда Эшон Шамсиев музейини ташкил қилмоқчимиз. Бу соҳада ишни бошлаб юбордик.

Носир РИХСИЕВ,
Холтўра ШАФОАТОВ.

● СУРАТДА: Эшон Шамсиев мактаб ўқувчилари ҳузурида. (Хўжалик архивида сақланган ушбу сурат 1978 йилда олинган).

·ХОТИРА·

БИЗНИ КЕЧИР, АЗАМАТ...

БИР ҚИШЛОҚ МУХБИРИНИНГ ФОЖИАЛИ ТАҚДИРИ ҲАҚИДА

Мен Азаматали Нишонбоев ҳақида, унинг фожиали қисмати ҳақида воқеа содир бўлган кунлариёқ ёзмоқчи эдим. Бардошим етмади, тўғриси, бу оғир дардни кўтара олмадим, ёзув машинкамга ўтирдим дегунча юрагим орқамга тортиб кетаверадиган, у худди тирикдай қаршимда туриб, ия, домла, нима қилаяпсиз, наҳотки мен ўлган бўлсам, дегандай кулиб тураверарди. Ҳозиргидай эсимда, у бир даста қораламаларни кўтариб таҳририятга келди. Ҳар бир хонага кириб, котиба қиз Малоҳатдан тортиб то ҳисобчигача саломлашиб чиқди.

— Қани, ёзганларингизни олинг-чи, ярайдиган бўлса кейинги сонга кетади,— дедим жиддий унга.

Азаматали билан бундай воқеалар тез-тез бўлиб турарди. У малакали ҳуқуқшуносгина эмас, бизнинг фаол жамоатчи мухбиримиз ҳам эди. Унинг қалами остидан чиққан теракзорларни кўпайтириш, ижарачиларнинг ҳуқуқ ва бурчлари, халқ ноиби сифатида ўзи иштирок этган Қорахтой қишлоқ Шўросининг сессиялари тўғрисидаги мақолалари ҳали сиёҳи қуримасданоқ муштарийларнинг қизғин бахслари остида завқ-шавқ билан ўқилганини ҳали кўплар гапириб юришади... 27 август куни таҳририятга келиб, хонамда анча ўтирди, нимагадир кўнгли хижилроқ, шашти пастроқ эди. Анча ўтирди, ниманидир айтмоқчи бўлди, айтмади, майли, экинларни тўплаб олайлик, кейин бафуржа маслаҳатлашармиз, деди кетаётиб. Ташқарига чиқиб яна қайтиб кирди, биргалашиб сигарет чекдик. Сўнг худди энди узоқ кўришмайдиган одамдай хайрлашди.

Азаматали — олий маълумотли юристга бутун ноҳияда ўз касби бўйича иш топиб беролмадилар. Ориятли йигит эди, «Оҳангарон» совхозига далага чиқиб, ижарачилар жамоасига қўшилди, маккажўхори экишди. Айни ҳосил пишиб етилганда кимдир ҳар куни жўхориларни қайириб олиб кетарди. Азаматали охири ўғрини (эр-хотин, исми-шарифларини атай ёзмадик) ушлади. Азаматали уларни инсофга чақирди, режани бажариб бўлгандан сўнг истаганча олишлари мумкинлигини айтди, ҳатто ўша куни яширинча қайириб олишган маккажўхори сўталарини ўзларига бериб юборди.

— Сенлар ҳар йили деҳқончилик қилиб, бойиб кетаяпсанлар,— дея ғудранди ўғрининг бири кетаётиб. Бу унинг Азаматалига ошкора қилган ҳусумати эди. Емга ўрганган той тўрва тешади. Ўғрилар на фақат Азаматалининг, балки бригада ижарачиларининг, ҳатто қишлоқнинг ҳурматли қариялари берган танбеҳни ҳам менсишмади, ўғирликни давом эттиравершди. Улар ўрганиб қолишган, энди ҳар қадамда Азаматалининг обрўсига путур етказиш мақсадида унинг еридан ҳосил ўғирлашни канда қилолмас эдилар. 29 август кечки пайт Азаматали яна далада уларни учратди. Аввалига яхши гапирди. Бироқ у худди манқуртдай Азаматалини еб юборай деди ва тўсатдан ерда ётган қиррали тош билан унинг чап елкасини мўлжаллаб отди. Тош мўлжалга теккан эди. Азаматали бундай жоҳилликни ҳаёлига келтирмаганди. Ёшликнинг тор йўлларидаги умри билан шу тахлитда видолашаман, демаганди. Чор-атрофни майсалар қоплаган ўз даласида унинг лахта-лахта қони тўкилди, кун ботаётганда жони узилди. Қотил ўз ҳамқишлоғининг жасади олдида аввал арвоҳдай чирқиради, сўнг қўрқинч бир даҳшат билан бутазорлар орасига қочди...

О. менинг уддабурро шогирдим, онанг сени шу қисмат учун туққанмиди?.. Афсусларнинг адоғи йўқ. Онаизор қақшади, ноласи ерукўкни тутди, ота арслондай наъра тортди-ю, сўнг қичқириш учун ўзида куч тополмади. Гулдай бир йигит қирчинида қирқилди хусумат орқасида. Беш нафар норасида: Меҳринисо, Моҳира, Нодира, Равшанбек, Сардор, Азаматалининг оқила ёстиқдоши Муҳаррам боқувчисидан жудо бўлдилар. Нафақат улар, ноҳия рўзномаси бақувват жамоатчи дастёридан, ижарачилар дилбар шерикларидан, қишлоқ Шўроси фаол ноибидан, Ялпоқтепа гўшаси ташаббусли фуқаросидан жудо бўлди хусумат туфайли.

У фақат тўраликка эмас, жўраликка ҳам ярайдиган комил укамиз эди... Бу йигит онадан туғилганда одамлар хандон эдилар, бу ёруғ оламдан кетар чоғида эса улар йиғлаб қолдилар.

Бу фожиа бўлмаслиги мумкиндими? Ҳа, албатта мумкин эди. Аммо воқеа содир бўлган ердаги, ундан сал нарида ишлаётганлар лоқайд бўлмаганида! Разолат инсоний ҳис-туйғулар мажмуасидан устивор бўлган дақиқада лоқайдлик қарсак чалади.

— Дўстларингдан қўрқма, улар нари борса хиёнат қиладилар,— деган эди менга бир заковатли қария.— Душманларингдан ҳам қўрқма, улар нари борса сени ўлдирадилар. Лоқайдлардан қўрқ. Чунки уларнинг лоқайдлиги туфайли ер юзида хиёнат ва қотиллик мавжуд.

Ҳа, лоқайдлардан асрасин!

Қотилга жазо берилади албатта. Лекин бу жазо Азаматалини тирилтира олармиди, Турсуной янга, Нишонбой ака, Муҳаррамхонларнинг беш нафар норасиданинг битмас бўлиб яраланган қалбига малҳам бўла олармиди?..

Азаматалининг покиза ва уйғоқ руҳига мурожаат қиламан: кечир, бизни Азаматали, сенинг безавол хотиранг мунис онагинанг, дарди дарё отагинанг, мушфиқ фарзандларинг, ўктам ака-укаларинг, содиқ дўстларинг қалбида, қолаверса шу сатрларни ўқиган ва эшитган барча юртдошларинг ёдида қолади.

Мўмин ҚАЮМ.
Оҳангарон.

ЎТИНЧ

(ҚАБРИСТОНДАГИ ЎЙЛАР)

У ОҲИСТА одимлаганича қишлоқ қабристонини кезади. Қабристондаги сукунат, жимжитлик шаҳар шовқин-суронига ўрганиб қолгани учунми, унга эриш туюлади. Бироқ ўзи ҳам беихтиёр шу сукунат измига бўйсуниб қолганини, иложи борича сассиз юришга ҳаракат қилаётганини сезиб қолади-ю, ажабланади. Жимжитлик, қабристонда ёлғиз юриш унинг юрагига бироз ваҳм солади. У ўзи ихтиёрсиз равишда банди бўлиб қолган сукунат домидан чиқиб кетишни, унинг кўзга кўринмас «ипларини» узиб ташлашни, бақириб-чақириб кулиб, жимжитлик бағрини тилка-пора қилишни истайди-ю, лекин асрий сукунатни бузишга журъат қилолмайди. Яна оҳиста йўлда давом этади.

«Қабрлар, қабрлар... Сонсиз-саноқсиз қабрлар... Худди бутун дунёдаги марҳумларни шу кичкина қабристонга дафн қилишгандай. Қизиқ, уларнинг саноғини ким билар экан?.. Ҳеч ким. Ҳеч ким билмайди. Ахир, қадимий удум бўйича қабрларни нафақат санаш, балки уларни бармоқ билан кўрсатиш ҳам гуноҳ ҳисобланади. Гуноҳ... Нега? Буни ҳам ҳеч ким билмайди».

Бирдан қабристонга нима мақсадда келгани ёдига тушади. Кўзлари аланглаб, отасининг қабрини қидира бошлайди, гўё тирик кишини тириклар орасидан қидиргандек. У бир неча қабрни четлаб, бир нечтасини айланиб ўтади-да, дўппайиб турган тепача ёнида тиз чўкади. Марҳум отаси тирик киши-ю, тупроқ тагини макон қилгандек, чақирса чиқадигандек ота, мана мен келдим... келдим, деб овоз беради. Бир неча муддат ўйга чўмиб қолади, сўнгра лаблари алланималарнидир пичирлайди. Салқи юзига оҳистагина ёш томчилари сизиб чиқади. Шу тарзда қабр устига ўзи қўйган белги — япалоқ оқиш тошга тикилганича анчагина ўтиради. У ён томондаги қабрга ўрнатилган кичкинагина мармар лавҳага кўзи тушди-ю, (бошқа қабрларга мармартош қўйилмагани учунми) ажабланиб ундаги ёзувларни ўқиб чиқади. Марҳумни ёдга туширишга ҳаракат қилади. Унинг кимлигини эслайди-ю, ҳайратдан донг қотиб қолади. Чунки бу қабр отаси билан бутун умр «итмушук» бўлиб ўтган, уларнинг оиласига саноқсиз ташвишлар келтирган шахсга тааллуқли эди. Шундай бепоён оламга сиғмайдигандай, бир-бирини турткилаб, бир-бирининг пайини қирқиб яшаган бу икки шахснинг курраи заминга нисбатан миллион-миллион марта кичик бўлган, шу бир парча ерда, бир-биридан озгинагина узоқликда ёнма-ён ётиши тасодифми? Ўйлаб кўрса буни ҳам билмас экан. Балки тасодифдир, балки йўқ...

«Қизиқ, инсон ҳаёт пайтида уни ниқтаб кўрсатиш тугул, урсанг ҳам, тепсанг ҳам гоҳида бир мўйи қилт этмайди. Иложи бўлса, урган одамингни йиқитишга, йиқитган одамингни эса устига чиқиб тепишга ҳаракат қиласан. Аммо сенга юз душман бўлсин, ўз қавмингдан бўлган инсоннинг қабрини тепкилай оласанми?.. Йўқ. Ўзини одам деб билган ҳеч бир киши бундай ишга журъат қилолмайди...»

У миясига лоп этиб келган фикрдан ўзи ҳам таажжубга тушади.

«Инсоннинг борар жойи бор. Инсон туғилганиданоқ, ўзи билмаган ҳолда ҳали ўйлаб, тасаввур қилиб кўрмаган манзили томон йўл олади. Бироқ ҳар ким ҳар хил йўлдан: кимдир лаънатланган, қабоҳатларга тўла ёмонлик деб аталмиш йўлдан, кимдир эса эзгулик манбаи бўлган яхшилик деб аталмиш йўлдан. Инсон ўлгандан кейин яхшими, ёмонми битта жойга қўйилади. Битта жойга... Нега? Буни ҳам ҳеч ким билмайди».

У кеч тушиб қолгани учун секингина ўрнидан туради. Келган йўлидан яна орқасига қайтади. Аммо энди қабристон унга жимжит, сокин бўлиб туюлмайди. Гўё ҳар тарафдан «Нега? Нега?» деган хитоблар янграётгандек туюлаверади.

«Ҳақиқатан, нега?» — ўйлайди у. Қабристондан чиқиб, шаҳарга — Одамлар орасига йўл олар экан, бу саволга жавоб топгандек бўлади.

«Она замин ўз фарзандини бағрига олишдан олдин унинг гуноҳи-ю, савобини чамалаб кўраркан. Ўзига озор берган, бағрини «тилкалаган» кишиларга жой беришга у ҳам оғринар экан. (Тупроғинг енгил бўлсин деган гап балки шундан келиб чиққандир). Бироқ у Она! Яхшими-ёмонми, барибир фарзандини ўз бағрига олади. Улар қилган эзгулигу қабоҳатлар эса, ер юзида қолади. Ўлган инсонлар эса на гуноҳкор бўлади, на жафокаш... Уларга ҳаммаси бир. Тупроқдан бунёд бўлган инсон яна тупроққа айланади. Инсоннинг борар манзили бир. У туғилиб шу манзил томон йўл олмасдан олдин ва қазоси етиб, шу манзилга етгандан кейин бир хилда покиза бўлади. Шунинг учун ҳам на марҳумлар, на гўдаклар бир-бирини туртолмайди, уролмайди, тепполмайди»

У шу вақтгача бу ҳақда ўйлаб кўрмаганини сезади-ю, ҳамма одам бир хилда—яхши бўлганда инсонлар бир-бирини туртмасмиди, урмасмиди, деб ўйлай бошлайди.

Қалбининг туб-тубидан отилиб чиқаётган оловлари сўнган нидо бўғзига келиб тиқилиб қолади ва шу-урида айлана бошлайди.

«Дақиқа ортидан қувиб вақтдан ўзишга интилаётган биродар, биламан, бўғзинггача келган ташвишларинг мўл, юмушлар гирдобида чўп мисол чирпираксан. Майли, не бўлса-да, бугун бир зумгина қабристон ёнида тўхтаб ўт! Эътиқодинг йўл қўйса, фотиҳа билан, йўқса дилда имон билан марҳумлар руҳини шод айлаб, уларнинг пок хотирасини ёдга ол. Шундагина сен ўзингни тушуниб етасан, аксингни тўлалигича кўрасан. Сендан ёлғизгина ўтинчим шудир!...»

Баҳром МИРЗО.

• *Қизлар дафтаридан*

ШЕР ЮРАКЛИ ҚОНДОШИМ

Шер юракли қондошим,
Юракка ўт ёқмагин.
Аёлман, йўқ бардошим,
Кўп гуноҳга ботмагин.
Ғийбат қаловин қалаб
Менга тошлар отмагин.
Мисли кўппакдек талаб
Хиёнат-ла боқмагин.
Бол сўзларим берайин,
Кўзларим нам этмагин.
Қизил гуллар терайин,
Бошимни ҳам этмагин.
Жон қушимни ол, майли,
Руҳимни хор этмагин.
Шайтон юрган йўлларда
Ишончга зор этмагин.

Қиёмат бўлиб кетар,—
Ҳаё либосин ечмагин.
Асов—тошқин дарёни
Ҳеч уловсиз кечмагин.
Ёш жон хазон бўлмасин,
Кафандан тўн бичмагин.
Уч гўдак йиғлаб ўтар,
Кўз ёшларим ичмагин...
Шер юракли қондошим,
Ўзни ҳар ён отмагин.
Ўткинчи сафолар деб
Имонингдан кечмагин.

Фотима ТЎРАЕВА,
Ғалаба ноҳияси.

·ХОТИРА· ·ХОТИРА·

«ЭЛ НЕТИБ ТОПГАЙ МЕНИ...»

ҚАДИМДАН бир нақл мавжуд: эмишки, ким қобил фарзанд тарбиялаб, элга қўшса, ёки бирор асар ёзиб қолдирса, ёхуд бирор иншоот барпо этса ва ё ажойиб кашфиётлар яратса, ўша одам вафотидан кейин ҳам тириклар ичра тирик юрар экан.

Дарҳақиқат, эзгу амаллар кишини умри боқий қилади. «Девону луғатит турк», «Қутадғу билик», «Хамса», «Бобурнома», «Шайбонийнома», «Зафарнома» асарлари...

Хива, Урганч, Самарқанд, Бухоро, Термиз, Тошкент... шаҳрию навоҳийсидаги тарихий обидалар... Бу битиклару иншоотларга қараб, улар ўз ижодкору ташаббускорларининг муборак номларини асрлар оша барҳаёт сақлаётганларига яна бир бор имон келтиради киши.

Гоҳо айтилар: «Ўрта Осиё халқлари ўз миллий қадриятларини тўлиқ англаб етиб, эъзозлашга қурбилари келмайди», деган мазмунда ноҳақ сўзлайдилар. Йўқ, аксинча, Ўрта Осиё халқлари, хусусан, ўзбеклар бу борада бошқаларга ўрнак бўла олишларига биз кафилмиз. Бироқ кейинги 70 йиллик асорат, марказ якказоҳимлиги, ғоявий тазйиқлар, байналмилалчилик сиёсати баҳона сиёсий мутаассибларча қадриятлар халқимизнинг маънавий мутелик даражасига олиб борди. Ва кейинги ўн йиллар айрим раҳбарларнинг хиёнатлари ўзбекдек буюк халқ юзини хижолат пардасига ўради. Демократия, қандай давр ва қайси тузум бўлмасин, аҳолининг фаровонлиги, маънавий, маданий юксалиши кўп жиҳатдан раҳбарларга ҳам боғлиқ бўлганлиги ҳақиқатдир. Халқини эъзозлаб, юртини ўйлаган Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Ҳусайн Бойқаро, Мир Алишер, Муҳаммад Раҳимхон Соний — Феруз каби ҳукмдорлар даврида ўзбеклар шуҳрати дунёга ёйилди. Биргина Амир Темур даврида дунёнинг энг йирик ва ривожланган мамлакатлари юртимиз билан маданий, савдо алоқаларини йўлга қўйиш учун ўзлари ташаббус кўрсатдилар.

Ҳаттоки кейинги йилларда роса сўкканимиз Амир Саййид Олимхон ҳам юрту эл равнақи учун қатор хайрли тадбирларни амалга оширганлиги тарих гувоҳ. Биргина Амир Саййид Олимхон ҳомийлигида қарийб уч минг нафар шоиру носир саройдан паноҳ топган. Ҳозирги Ўзбекистон ёзувчилари уюшмасининг аъзолари сонига таққосласак, бу беш баробар кўпдир...

Ҳа, кўп ижобий ўзгаришлар раҳбарга ҳам боғлиқ. Узоққа бормайлик, яқин ўтган ўттиз йилни олайлик. Марҳум адиб ва давлат арбоби Шароф Рашидов даврида биргина Тошкентда қад кўтарган ўнлаб иншоотлар, айниқса, метро қурилиши, киноконцерт саройи, санъат саройи... Бундай ибратли қурилишларнинг ҳар бири Шароф Рашидов номи билан боғлиқдир. Ёки бугунги раҳбаримиз Ислом Каримовнинг хайрли ишларига назар солайлик. Тилимиз давлат мақомини олди, жумҳуриятимиз истиқлоли эътироф этилди, 1991 йил Алишер Навоий йили деб эълон қилинди, Ҳазрат Навоийга ҳавас қилса арзигулик ёдгорлик ўрнатилиб, бобокалонимиз хотираси муносиб эъзозланди.

Шу ўринда қўшни жумҳуриятларда ҳам бу борада қатор ишлар бажарилганлиги диққатга сазовордир. Масалан, Ленинобод шаҳрининг тарихий Хўжанд номи тикланиши, Фрунзе шаҳри тарихий Бишкек атамаси билан юритилиши. Ўрта Осиё ва Қозоғистон жумҳуриятлари раҳбарларининг учрашувларини минг йиллик қўшничилик алоқаларига қайтиш деб билсак бўлади. Шу ўринда Ўшдаги бевосита бизнинг бобокалонимиз Заҳириддин Муҳаммад Бобур хотираси билан боғлиқ бир ибратли тадбирни айтиб ўтсак. Бир неча йиллар аввал Ўшга туташ Сулаймон тоғи бағрида «Бобур қароргоҳи» деб аталган ажойиб маскан мавжуд эди. Динга қарши сиёсат ниқоби остида ушбу маъво вайрон этилганди. Эмишки, одамлар шу жойга сиғиниб юрган эканлар. Аслида одамлар аждодлар руҳини ёд этиб, ич-

НУҚТАИ НАЗАР

Кейинги икки йил жумҳуриятимиз, халқимиз учун чинакамига қадриятларни қадрлаш, ўзлик сари одимлаш даври бўлди.

Биргина Тошкент шаҳри ва вилояти ҳудудида юзлаб масжиду мадрасалар, тарихий обидалар қайта тикланди, халқ мулкига айлантирилди. Бу ишлар айни чоғда қадимий анъана — ҳашар йўли билан амалга оширилди. Бу ҳам халқимизнинг ўз қадриятларини нақадар эъзозлашига яна бир далилдир...

Шунингдек, пойтахтдаги Калинин, Дзержинский ҳайкаллари олиб ташланиши, бош майдонга Мустақиллик номи берилиши, юзлаб кўчалар, мавзе, даҳалар, маҳаллалар, мактаблар, метро бекатларию истироҳат боғларининг номи ўзгартирилиб, вилоятимиздаги Қибрай, Юқори Чирчиқ атамаларининг тикланиши, қатор жамоа, шўро ва давлат хўжаликлари халқимиз дилига, дидига мос номларда юритилиши ва айни чоғда у ёки бу хайрли тадбирларнинг халқ билан бамаслаҳат амалга оширилиши жумҳуриятимизнинг ҳозирги раҳбарияти юрт манфаатлари учун қанчалик куюнаётганлигидан далолат-

ки бир имон, эътиқод билан ҳатто минглаб чақиримдан келиб, мазкур Бобур қароргоҳини зиёрат қилиб, марҳумларни хотирлаб, Қуръон тиловат қилганлар.

Ҳозирги кунда ўша сиёсат ва калтабин сиёсатдонлар вайрон қилган Бобур қароргоҳи тикланди. Унинг тикланиш тарихи ҳам ибратли. Қароргоҳ қолдиқларидан топилган ғиштлар таркиби ўрганилди. Табиийки, улар ҳозирги ғиштлардан ҳар жиҳатдан мукаммал эди. Энди эса қайси тупроқлардан пиширилган ғиштлар ўзига ҳам тортиши маълум бўлди. Бу хайрли ишга хоразмлик усталар келиб қўшилдилар. Хоразм тупроғи талабга жавоб берадиган ғишт тайёрлашда қўл келди. Хоразм тупроғидан айнан қароргоҳда ишлатилган ўлчов ва сифатдаги ғиштлар (муслимон ғишт) тайёрланиб, Бобур қароргоҳини тиклаш ишлари бошлаб юборилди. Қароргоҳ ўрни ердан анча баландда — тоғ бағрида эди. У ерга техниканинг қадами ета олмайди. Хўш, нима қилиш керак? Ўрта Осиё халқлари қадимдан савобталабдир. Барча қурилиш анжомлари тоғ бағрига қўлма-қўл қилиб, ҳашар билан етказиб берилди.

Шу йил 2 ноябрь куни «Бобур қароргоҳи»нинг очилиш маросими бўлиб ўтди. Бу маросим катта санъат байрамига айланиб кетди. Тантаналар кечкурунга бориб Бобур номли Ўш театри биносида давом эттирилди. Бир сўз билан айтганда, ўзбегу қирғиз халқлари биродарлигининг ёрқин намунаси эди бу!

Ҳа, бизнинг асрлар оша яшаб келаётган ўзаро дўстлигимизни, эътиқоду ўзлигимизни кимлардир жаҳолат пардасига ўраб, бўғмоқчи бўлдилар. Ҳатто ёндош қондош эллар қўлига тиғ бериб, ўз биродари қонини тўкмоққа ундадилар. Улар бизнинг бағри кенглигимиздан, баъзан соддадиллигимиздан фойдаланмоқчи бўлдилар. Масжидлар эшигига тамба уриб, не-не элпарвар эркесевар сиймоларимиз «халқ душмани» деган тамғани босишди. Бироқ... Ҳақиқат эгилади, аммо синмайди. Бу юрт асрийлару македонлар, арабу чингизийлар қирғинидан ҳам омон чиққан, ўзлигини барибир таниб, эркка интилган юртдир. Бугунги покланиш, ўзлик сари, эрк томон интилишлар аслида тарихан азалдир. Бу — биз учун янгилик эмас. Чунки аждодларимиз ҳам доимо чинакам ўзлик, ҳақиқий эътиқод тантанаси йўлида курашганлар ва ўз истакларига эришганлар. Биз ўшалар авлодимиз!

Улуғ бобомиз Мир Алишер Навоий ҳазратлари: «Эл нетиб топгай мени, ки мен ўзимни топмамон...» деган эканлар. Дарҳақиқат, ўзлигимизни ўзимиз топсаккина, қадриятларимизни қадрласаккина, бир-биримизни севиб, ўзаро эъзозласаккина, бошқа юрту халқлар ҳам бизни топадилар, қадрлайдилар, севадилар, эъзозлайдилар. Шунингдек, қайсики одам, у хоҳ оддий касб эгаси бўлсин, хоҳи ҳукумат бошлиғи ўзини-ўзи англаб ета олса, халқини тушуна олса, халқи ҳам уни тушунади ва қўллаб-қувватлайди. Ҳазрат Навоий яна демишлар: «Юрт бир бор эрса, шоҳ унинг боғбонидир».

Бугунимизнинг келажаги боболарга ҳам кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Зикир МУҲАММАДЖОНОВ,
Совет Иттифоқи халқ артисти, Иттифоқ ҳамда Ҳамза номидаги жумҳурият Давлат мукофотларининг соҳиби.

СЕВГИ СИНГАРИ БОҚИЙ МАВЗУ

Алишер Навоийнинг жаҳонга машҳур «Хамса»сидаги иккинчи достон «Фарҳод ва Ширин» достонини садоқат ва маънавий буюклик мадҳияси деб аташади. У сўз ва мўйқалам усталарининг неча-неча авлодларини илҳомлантириб келди. Комил Яшин ҳам ана шу достон асосида саҳна асари яратди. У Муқимий театрида қўйилди. Буюк ўзбек шоири ва мутафаккирининг юбилейи йилида Навоийноманинг янги саҳифаси очилди, айни вақтда томошабинларга севги ва севилганлар ҳақида ажойиб туҳфа қилинди.

Республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби режиссёр Носир Отабоев саҳналаштирган бу асарда Георгий Мушель ва Юнус Ражабий мусиқаларидан фойдаланилган. Уларда меҳр-муҳаббат қудратини тараннум этувчи лирик оҳанглар фожиали оҳанглар билан уйғунлашиб кетади, айни вақтда муҳаббатни на фисқу-фасодлар билан, на ғийбатлар билан ўлдириб бўлмаслиги, у боқий эканлиги тараннум этилади.

(ЎзТАГ).

ОҲАНГАРОН МАКТАБЛАРИДА

ЯНГИ ЎҚУВ БИНОЛАРИ

Қайирма аҳоли пунктининг аксари ўқувчилари Оқча ва Алишер қишлоқларига бориб ўқишга мажбур эдилар. Ноҳия ижроқўмининг қарори билан бу ерда янги тўлиқсиз ўрта мактаб ташкил этилди. Сусам қишлоғининг болалари ҳам энди Янгибозор аҳоли пунктидаги ўрта мактабнинг узоқ йўлларида қатнамайдиган бўлишди. Бу ерда янги тўққиз йиллик мактаб ташкил этилди. Шаҳардаги Алишер Навоий номли ўрта мактаб учун 300 ўқувчига мўлжалланган янги ўқув биноси ҳам фойдаланишга топширилди.

Қ. МЎМИНОВ.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

● НИКОСИЯ. Мамлакатда кўп миқдорда сохта валюта муомалада юрганлигидан ташвишга тушган Кипр полицияси сохта пул ясовчиларга қарши операция бошлади. Сохта 100 долларлик пуллар қаердан келаётганлиги текширилмоқда, бундай пулларнинг дастлабки «намуналари» тунги клублар ва кабареларда пайдо бўлди. Никосия полицияси шанба кунидан якшанбага ўтар кечаси ана шундай жойларни тинтиб чиқди.

100 долларлик сохта пулларни тайёрлаш сифати мутахассисларни ҳам лол қолдирмоқда — асбоблар уларни ҳақиқий пуллардан «фарқ қила олмаяпти». Сохта пулларнинг бирдан-бир белгиси унинг юқоридаги ўнг бурчагида сезилар-сезилмас белги борлигидир. Полиция бундай «пуллар» Кипрда тайёрланмаган, деб ҳисобламоқда.

● ПЕКИН. Велосипед ўғирлаш Хитой пойтахтида энг кўп тарқалган жиноятлардан бирига айланди. Пекин полицияси ўтган ойда шаҳардаги барча икки ғилдиракли машиналарни қайтадан рўйхатга олишга мажбур бўлди, деб ёзади «Бэйцзин жибао» рўзномаси. Хитой қонунларига кўра, велосипеднинг номери, эгасининг эса ҳайдовчилик гувоҳномаси бўлиши керак. Қайтадан рўйхатга олиш натижасида 24 мингтадан ортиқ ўғирланган велосипед топилди.

11 миллион киши яшайдиган Пекинда 8 миллионта велосипед бор, у транспортнинг асосий тури ҳисобланади. Шунинг учун ҳам велосипедни ўғирлатиш хитойлик учун ҳақиқий фожиадир. Сўнгги вақтда матбуотда велосипед ўғирланишининг олдини олиш муаммоларига кўп эътибор берилди. Икки хил чора энг самарали деб топилди. Бу чоралар велосипедлар учун чиқарилаётган қулфлар сифатини яхшилаш ва шаҳардаги пулли велосипед сақлаш жойларини кенгайтиришдан иборат. Бундай жойларда пенсионерлар озроқ ҳақ эвазига машиналарни қўриқлаб турадилар.

● МАНАГУА. Гватемалада орттирилган иммунитет танқчиллиги касали (спид) 1987 йилда биринчи марта аниқланган эди. Шундан буён бу ерда 300 га яқин киши ана шу касалликдан вафот этди. Яна 50 минг кишида шу касалликнинг вируслари бор. Бу маълумотларни спидни назорат қилиш Гватемала уюшмаси хусусий ташкилоти матбуотга берган.

Бу маълумотлар расмий ҳисобдан фарқ қилади. Расмий ҳисобларда ўлган 85 кишини ҳам ҳисобга олганда 174 бемор ва спид вируси юққан 8 минг киши қайд этилган.

● ҚОҲИРА. Катта шаҳарда иккита чўнтаккесарни ушлаш оддий бир иш. Бироқ Қоҳиранинг Ад дарб Ал Ахмар районида ўғрилар қўлга тушганлиги тўғрисидаги хабар намойишга сабаб бўлди. Бир неча даҳалардаги уй бекалари бу хабардан хурсанд бўлиб полицияга миннатдорчилик билдириш учун кўчаларга чиқиб намойиш уюштирдилар.

Икки эпчил ўғри қўлга тушгунга қадар шу районда ўнлаб ҳамёнлар, сумкалар ва саватларни титкилаб чиқишди. Ўғрилардан безиб қолган аёллар харид қилиш учун пул билан уйдан чиқишга қўрқиб қолган эдилар.

(ТАСС).

ЭЪЛОНЛАР, БИЛДИРИШЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ВАЗИРЛИГИ
В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
28 НОЯБРЬ СОАТ 19.00 ДА

ҚЎШИҚЛАРИМ СЕНГА, ЎЗБЕКИСТОНИМ!

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ АРТИСТИ

Ортиқ ОТАЖОНОВ

КОНЦЕРТИ

ҚАТНАШАДИЛАР:
IV Жаҳон ёшлар фестивалининг совриндори
ОТАМУРОД ҲОЖИЕВ
Рақсларда Ўзбек Давлат филармонияси раққосаси
НИГОРА ЖУМАНИЁЗОВА
«Қизиқчи-90» кўригининг совриндори
Сафарбой АБДУЛЛАЕВ

Концерт дастурини —
Мамасоли ҲОЛМАТОВ олиб боради.
Чипталар Сарой кассаларида соат 11.00 дан сотилади.

Ўзбекистон республикаси Маданият вазирлиги
Ўзбекистон давлат эстрадасининг
концерт-гастроль бирлашмаси
В. И. ЛЕНИН НОМЛИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
29 ноябрь соат 19.00, 30 ноябрь соат 15.00 ва 19.00, 1 декабрь соат 15.00 ва 19.00 да

ЯНГИ ПРОГРАММА

«О—Б»

(ОБИД—БОТИР)
ТВ КЎРСАТАДИ
ТОМОШАДА ҚАТНАШАДИЛАР:
Обид АСОМОВ, Ботир МУҲАММАДХЎЖАЕВ, Соҳиб МАМАСОЛИЕВ ва бошқалар.
Чипталар соат 11.00 дан сотилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ СПОРТ ҚЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН БОКС ФЕДЕРАЦИЯСИ
1991 ЙИЛ 10—14 ДЕКАБРЬ КУНЛАРИ
«ЮБИЛЕЙ» МАРКАЗИЙ СПОРТ САРОЙИДА

БОКС БЎЙИЧА ТОШКЕНТДА ХАЛҚАРО ТУРНИР

Финляндия, Румыния, Туркия, Болгария, Польша, Канада, Швеция, Италия, Ўзбекистон ва Иттифоқ Республикалар терма командаларининг кучли боксчилари иштирок этади.

Мусобақалар 10 декабрь соат 17.00 да тантанали равишда очилади.

11 ва 12 декабрда соат 12.00 ва 18.00 да бошланади.

13 ва 14 декабрда соат 12.00 да ярим финал ва финал мусобақалари бўлиб ўтади.

ТУРНИР БОШ ҲАКАМИ: халқаро тоифадаги ҳакам Т. ҒУЛОМОВ.

Хонаки инкубатор

● ТОШКЕНТДАГИ махсус авиокосмик асбобсозлиги конструкторлик бюросида янги «Дукант 100» автоматлашган хонаки инкубаторни ишлаб чиқариш бошланди. Унинг камерасидаги иккита жавонда 80—150 та тухумни жойлаштириш мумкин. Махсус қурилма тухумлар бир маромда исиши учун уларни ҳар соатда айлантириб туради. «Дукант 100» жуда оддий ва фойдаланиш учун қулайдир. Унинг жавонларига тухумни териб электр тармоғига улаб қўйсангиз бўлди, қолган ҳамма ишни автоматларнинг ўзи бажаради. Мутахассисларнинг ҳисобларига қараганда «Дукант 100» ёрдамида ҳар ҳафтада 100 та жўжа очириш мумкин. Суратда янги «Дукант 100» хонаки инкубатори.

Суратчи С. ВЕЛИЧКИН.
(ЎзТАГ-ТАСС).

* *

● Муштарий илтимосига кўра

АБОРТНИНГ АСОРАТИ ЁМОН

Ҳурматли муҳарририят!
«Аёл олами» саҳифаларидан бирида аёл саломатлиги, уни асраш, хусусан аборт ҳақида маълумот беришингизни илтимос қиламиз.

В. ҚОДИРОВА,
Тошкент райони.

Биз муштарий саволига жавоб олиш, унинг илтимосини қондириш мақсадида пойтахтимиздаги 2-туғуруқхона бош шифокори Н. Иброҳимова билан суҳбатлашдик.

Халқимизда «Ўнта бўлса ўрни, қирқта бўлса қилиғи бошқа», деган ажойиб нақл бор. Бу бежиз айтилмаган. Жумҳуриятимизда, айниқса, биз хизмат кўрсатувчи пойтахтнинг Эски шаҳар қисмида кўп болали аёллар асосий қисмни ташкил этади. Лекин яхши биламизки, айниқса бугунги иқтисодий мураккаб кунда кўп болали оилалардаги бола-чақа, уй-рўзғор ташвишларидаги асосий масъулият ўз-ўзидан оналар зиммасига тушади. Бунинг учун эса албатта онанинг ўзи ҳам жисмонан соғлом ва бақувват бўлиши лозим. Соғлом онадангина соғлом фарзанд туғилишини унутмаслик керак.

Она саломатлигига зарар етказувчи сабаблардан бири — аборт (бола олдириш) ҳақида батафсилроқ тўхталмоқчи эдим. Одатда абортнинг 2 тури—сунъий ва ихтиёрсиз равишдаги аборт бўлади. Аборт ҳомиладорликнинг 12 ҳафтасидан 28 ҳафтасигача содир бўлиши мумкин. Фарзанд кўришни хоҳламаган аёл шифокорлар тавсиясига кўра ихтиёрий равишда туғуруқхонада сунъий аборт қилдиради. Лекин баъзан аёл организмидаги патологик жараёнлар туфайли ихтиёрсиз аборт содир бўлиши мумкин. Организмдаги ўзгаришлар эса ўткир юқумли касалликлар (грипп, сариқ касаллиги) ревматизм, гипертоник ўзгариш ва эндокрин безлар фаолиятининг бузилиши, эр-хотин резус-факторларининг мос келмаслиги, бруцеллез ва бошқа касаллик туфайли содир бўлади.

Кўп ҳолларда аёллар ҳомиладор бўлиб қолмаслик учун ўзларича билиб-билмай турли усулларни қўллайдилар. Бола бўлиб қолса уни тушириш учун ўта оғир нарсаларни кўтарадилар. Бу эса охир-оқибатда онанинг саломатлигига салбий таъсир кўрсатиши, у касалванд бўлиб қолиши мумкин.

Шифокорлик фаолиятимизда кўп ҳолларда аёллар бўйида бўлиб қолса, болани тушириш мақсадида бачадонга йод қуядиган ҳолларга дуч келамиз. Бундай аёллар умрбод ҳайз кўрмайдилар ёки жуда кам ҳайз кўрадилар. Агар бу ҳолатни бир неча марта такрорласалар, тухумдоннинг гормон ишлаб чиқариш функцияси бузилиб, аёл жуда эрта қарийди.

Кўпгина аёлларимизнинг саломатлигига, ҳатто ҳаётига зомин бўлаётган яна бир сабаб ҳақида тўхталмоқчи эдим. У ҳам бўлса — уйда яширин равишда аборт қилдиришдир. Бу ўзбошимчалик кўп ҳолларда фожиа билан тугайди, аёл бир умр оналик бахтидан маҳрум бўлади.

Шу ўринда бир мисол келтирмоқчи эдим. Яқинда Н. исмли аёл эри билан бирга олдимга маслаҳат сўраб келишибди. Мен бу оилани анчадан бери билар эдим. Бундан 6 йилча муқаддам Н. бизга мурожаат қилиб, аборт қилдирмоқчи эканлигини, ҳозир фарзандлик бўлишса, ўқишдан қолиб кетишларини айтган эди. Мен уларга бу мутлақо мумкин эмас, биринчи фарзандни аборт қилдириш ёмон оқибатларга олиб келишини, бир умрга оналик бахтидан маҳрум бўлиб қолиши мумкинлигини тушунтирган эдим. Афсуски у тушунишни истамади, «эрим ҳам шунга рози», деди.

Кейинчалик у ўз айтганини қилибди. Мана оқибати: Бир неча йилдан бери фарзандсизлик дардини чекяпти, қаратмаган шифокори, бормаган жойи қолмабди. Дарвоқе, бундай ҳолларда баъзан тиббиёт ҳам ожизлик қилади.

Умуман, аборт, хоҳ шифохонада, хоҳ яширин равишда қилинишидан қатъий назар, аёлнинг нормал ҳайз кўриш ва бола туғиш ҳолатларининг бузилишига ва ҳаттоки, умрбод пуштсизликка сабаб бўлади.

Шундай экан, ҳар бир аёл аборт қилдириб, унинг азоб-уқубатларини, асоратлари жабрини тортгандан кўра, бўйида бўлишнинг олдини олиш, сақланиш йўлларини яхши билиб олиши зарур. Ҳозирги пайтда бунинг учун турли воситалари ва турлари бор. Булар — ритмик метод, механик воситалар, гармоник таблеткалар ва бачадон ичига қўйиладиган воситалардир. Уларнинг қай бир усулидан фойдаланишдан аввал эса албатта шифокор билан маслаҳатлашиш, унинг тавсиясига амал қилиш лозим.

Бу билан биз туғиш, кўп фарзандлиликни қораламоқчи эмасмиз, оилани режалаштира билиш керак демоқчимиз. Чунки ҳар бир аёл туққандан сўнг организмини тиклаши, соғлом бола туғиши учун болалар ёши 2,5—3 ёш бўлиши лозим. Ана шунда онанинг ўзи ҳам, ҳомиласи ҳам, қолаверса уйидаги гўдаклари ҳам қийналишмайди, соғлом бўлишади.

Демак, суҳбатимиз мавзуидан келиб чиқиб хулоса қилиш мумкинки, абортнинг ўзи ҳам, асорати ҳам ёмон. Шундай экан, қадрли опа-сингиллар, саломатлигингиз ҳақида энг аввало ўзингиз қайғуринг. У ўзингизга ҳам, оилангизга ҳам, мунчоқдек ўғил-қизларингиз учун ҳам жуда зарур ва қадрли.

Суҳбатдош З. ЖЎРАЕВА.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

(Ҳадра майдони)
1991 ЙИЛНИНГ 1 ДЕКАБРИДАН 1992 ЙИЛНИНГ 12 ЯНВАРИГАЧА

БОЛАЛАР, СИЗЛАР УЧУН!

МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ ҚИШКИ ТАЪТИЛ КУНЛАРИДА ҚОРБОБО, ҚОРҚИЗ ВА БОШҚА ЭРТАК ҚАҲРАМОНЛАРИ ИШТИРОКИДА

«ЦИРКДА АРЧА»

КАТТА ЦИРК ЭРТАК ТОМОШАЛАРИ НАМОЙИШ ЭТИЛАДИ.

ДАСТУРДА:
Марина ва Нина Пузаковалар раҳбарлигидаги
ЎРГАТИЛГАН АЙИҚЛАР
ССЖИ халқ артисти Ҳаким Зарипов раҳбарлигидаги
«ЎЗБЕКИСТОН ЙИГИТЛАРИ»
ГУРУҲИНИНГ ЧИҚИШЛАРИ

Томошалар: 21, 22 декабрь соат 11, 13.30, 16, 18.00 да;
23, 24, 15, 26, 27 декабрь соат 11, 13.30, 16.00 да,
8 декабрь соат 11, 13.30, 16, 18.00 да;
29—30 декабрь соат 16, 18.00 да;
31 декабрь соат 16.00 да;
1 январь соат 10, 16, 18.00 да;
2—7 январь соат 16, 18.00 да;
8—12 январь соат 10, 12, 14, 16, 18.00 да бошланади.

Чипталар нақд пулга ва пул ўтказиш йўли билан сотилади.

Касса соат 10 дан 19.00 гача ишлайди.

Цирк фойесида шошилинч сураткашлик устахонаси ишлаб турибди.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 44-35-91, 44-29-04.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

Тошкент ҳақиқати
МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: шўролар ҳаёти — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749, 337010; ижтимоий масалалар — 325645; маданият — 325767; адабиёт ва санъат; миллий қадриятлар — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот ва спорт — 325556, 339915; хатлар ва оммавий ишлар — 325354, 334048; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 325354, 334048; эълонлар — 325733.

● Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: 6284. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 19.00. 44 минг нусха босилди.